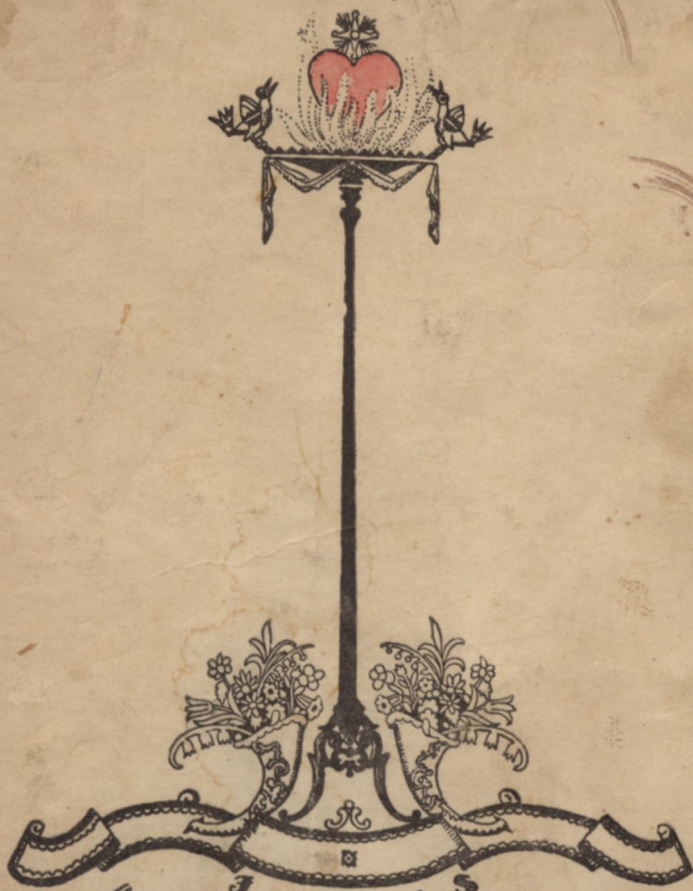

ost. *Keszthelyi*

PETŐFI EMLÉKSOROK

1923/JANUÁR/1

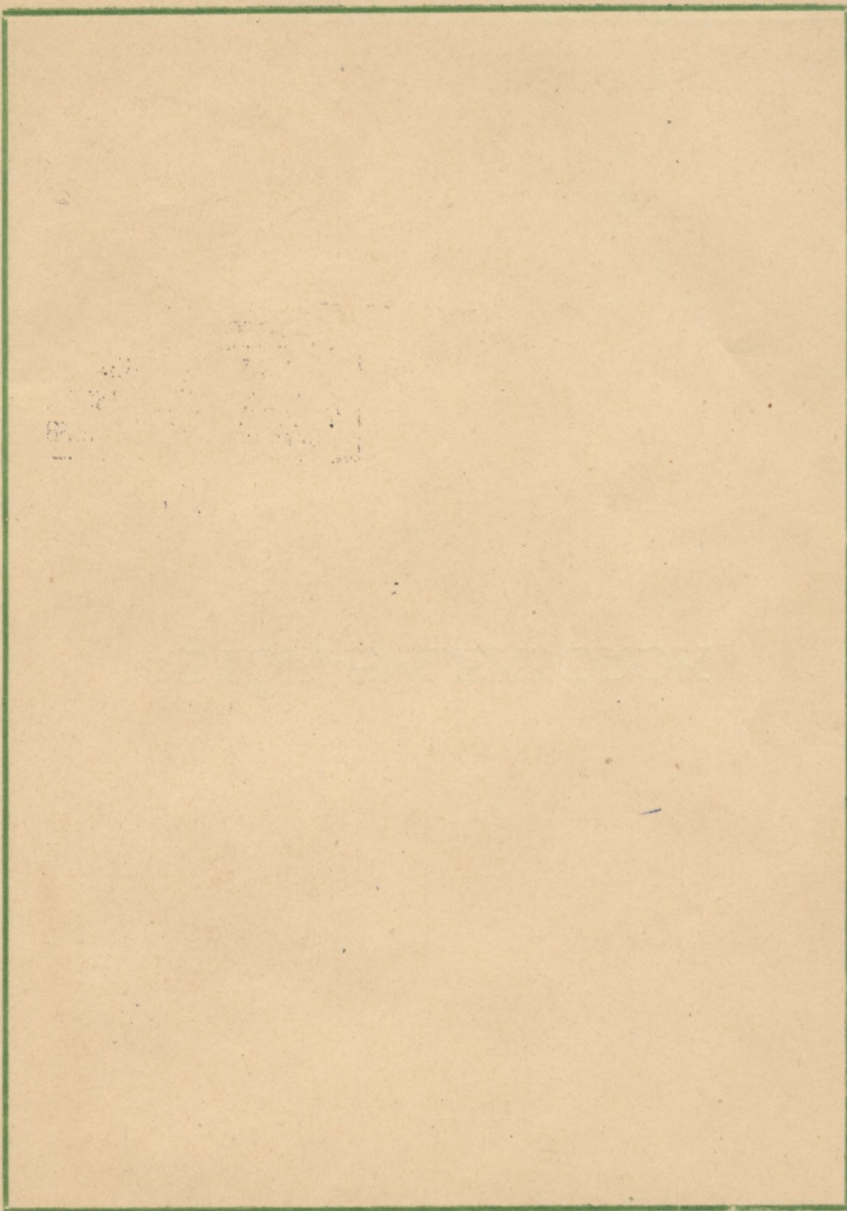
ERDÉLY

Kladja Révész Béla könyvkereskedése Marosvásárhely!

1922 dec. 21 en.

PETŐFI-EMLÉKSOROK

PETŐFI

★

EMLÉKSOROK

328.999

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
ȘI MUNICIPALĂ „HARGHITA”
MIERCUREA-CIUC

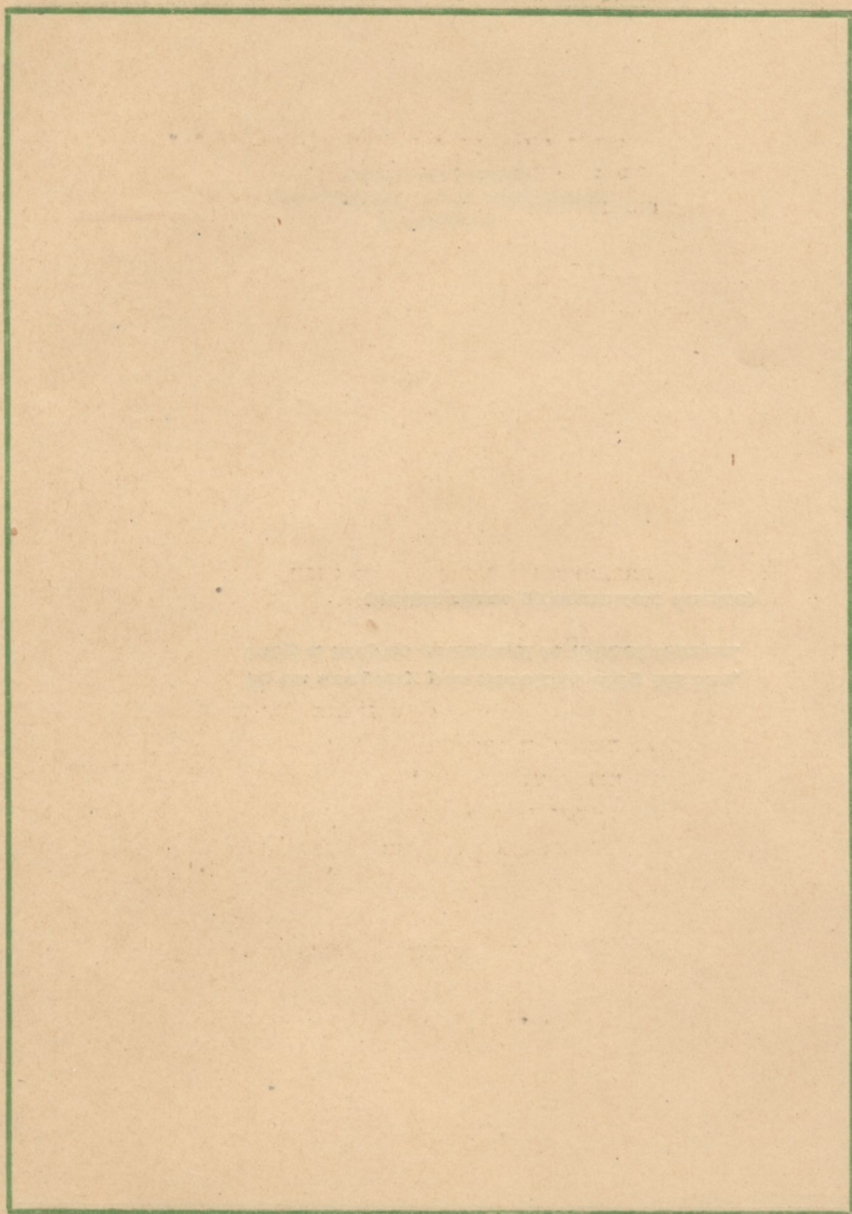
S. Documentar.

Kladja Révész Béla könyvkereskedése
Marosvásárhely

NYOMATOTT
RÉVÉSZ BÉLA KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
MAROSVÁSÁRHELYT

Ilyen szegény pászloroktól elég leszzen,
Még a fényes aranyból is többet leszzen.

(Beflehtemes gyermekek éneke)

Petőfihez.

Az ország elvétetett tőlünk,
Elvétetett a hatalom
És a dicsőség is elvétetett,
Felbontatott és eltöröltetett
Köztünk minden földi kötelék.
Térdig porban és övig hamuban
Mi mégis a Te nemzedet maradtunk:
Petőfi nemzete!
Mert megmaradtál Te!
És Benned megmaradt az ország,
És megmaradt a hatalom,
S a dicsőség is, a mi dicsőségünk,
Most — és mindörökké.

Az ország megmaradt.
Ó, nem a földi ország,
A szemfedős, a könnyel áztatott.
Nem az, nem az!
A mi világtól elfordult szemünk
Ímmár a földi ország égi mását
Tebenned keresi.
Honfoglalónk Te vagy.
Ha őseink csak földet hagytak ránk:
Te reánk hagytál egy darab eget,
Egy örökrészt a porló rög felett,

Kisajátíthatatlan birtokot.
Az álmaiddal benépesítettél
Egy új hazát,
Szabadság és szerelem gyarmatát:
Egy magyar csillagot.

És megmaradt a hatalom.
Nem a kard élén csillanó erő,
— A kard, az eltörött, —
Nem az ágyúk torkából ásító,
— Az ágyúk hangos torka néma lön, —
Nem tűzben, vérben edzett vértet,
Nem az, nem az,
Elvette tőlünk azt a végezet.
De mi most reád szegezzük szemünk,
A páncélunk Te vagy,
Te vagy tűzálló, kemény fedezetünk,
Lelked örvénylő mélységeiben
Adatott nekünk örök menedék.
És nekünk ez elég.
A vezérünk Te vagy.
Mint verseid, a „rongyos katonák”,
Akiknek éhség s igazság a bére:
Álljuk seregpárádéd sorfalát.

És megmaradt a dicsőség is.
Ó, nem az oktalan kevélykedés,
Világ színe előtt hetvenkedő!

Nem a cifrázkodó magyarkodás.
Ez más, ez más!
Nagyon nagyot zuhantunk.
De megmaradt a büszke öntudat,
A Te öntudatod,
A mi öntudatunk :
Ha balsorsverten, ha koldusszegényen :
Vagyunk, vagyunk !
És akarunk még lenni ! . . .

Az ország elvételétől tőlünk,
Elvételét a hatalom,
És a dicsőség is elvételét,
Felbontatott és eltöröltetett
Közöttünk minden földi kötelék.
Térdig porban és övig hamuban,
Mi mégis a Te nemzedet maradunk :
Petőfi nemzete !
Mert megmaradtál Te !
És Benned megmaradt az ország,
És megmaradt a hatalom
S a dicsőség is, a mi dicsőségünk,
Most — és mindörökké.

Kolozsvár.

Reményik Sándor

PETŐFI Sándor jubiláris emlékkönyvében, melyben a magyar írók róják le a kegyelet adóját, én nehezen találom meg a magam helyét. Nem vagyok író és nem vagyok költő. De ha elfogadják, hogy a lelkek gyönyörű világának pasztorációja a legnemesebb költészet, akkor én is örömmel állhatok Önökkel Petőfi köré.

Az ő költészetét sohasem vettem tudományos elemzés alá. Nem is arra való ez a poézis, hanem elsősorban arra, hogy elementáris erejével mint egységes, szép magyar lelkület hasson. Ma talán az ő derült életnézetére van legnagyobb szükségünk, hogy ebből a talajból táplálkozzék erőnk öntudata és bizalmunk a jövőben. A derűltség, ha mélyen a lélekben gyökerezik, felülemelkedést jelent; a desperádók ma csak szenvednek, de szenvedésük terméketlen, mint a buddhista fájdalom. A magyarság kulturális feladata ma az, hogy ami öröme, fájdalma, munkája és akarása van: minden termékennyé váljék a hitben, reményben és szeretetben.

Ezzel áldjon meg minket az Isten!

Gyulafehérvár.

Malláth
erdélyi püspök

Petőfi Segesvárt.*

Írta: **Josef Bacon**

Mikor honért, népért szived még
Eleven-izzón lüktetett,
És szabadság-ihlette ajkad
Zengett magasztos éneket:
Segesvár kapujában álltál,
Ágyúval döngettél falat . . .
Zárva maradt apáink szive,
S a kapu is zárva maradt.

Ötven év múlva újra jöttél,
— Köntösöd romladatlan érc —
Nem voltál immár földi ember,
Jelkép, ki végtelenbe érsz.
A százszok ősi fészke ekkor
Eléd kaput tárt messzire,
A kapu nyílt, de most se nyílt meg
A lakósok bezárt szive.

Ám jött a bús nap, — nem felejt
Szivem soha, meddig csak él —
Elköltözött képed közülünk,
Magad — szivünkbe költözel.

* E verset a Segesvárt tartott országos Petőfi
Ünnepélyen eredetiben előadta a Szerző

Maradj is ott, bizton fedezve,
Imánkban míg megszán az Ur,
S falaink közzé visszahozza
Ércképed örök birtokul.
Hozza e nap az Egyetértést,
Támadjon köztünk szent kapocs,
Hogy három nép itt összefogjon,
Mely közös szent rögöt tapos.
Zsarnokságra ürügy ne légyen,
S ne légyen pártosság oka,
De tégye szellemünk szabaddá
Költőajkadnak szózata.

S akkor mi húzzuk bé kapunkon
A képed hozó szekeret;
Talapzatodhoz követ kőre
Ne rakjanak, csak szász kezek.
Eléd virágot más ne hintsen,
Csak a mi lányaink sora:
Im ez legyen szász nemzetünknek
Utolsó kiváltságjoga!

Fordította : **Berde Mária.**

Született . . .

UJSÁGCIKKEK, programmos emlékünnepek meghívói mostanság szinte naponta szemem elé teregetik a mindennapi, adatbizonyos valóságot, hogy született ő is, száz évvel ezelőtt született. Ilyen értelmű újabb s újabb megbizonyosodásom azonban nem szabadít meg a kételkedés és csodálkozás néhány végső kérdésétől.

Hogyan? Hát ha már kikerülhetetlen kényszerűség, hogy emberi idő-kategória szűk határai közé kelljen ékelnünk az ő életét is (ámbar halála s annak időpontja már nem is — a születéséhez hasonló — irreális nélküli bizonyosság: ég- és ágyúzengés között, tűz és füstgomolyban veszett el szemünk előtt, mintegy: új Illés-szekeren), ha tehát, mondjuk, bizonyos is, hogy ő száz — vagyis: alig néhány — évvel ezelőtt született, nem tudjuk mégsem: hogyan és mi volt itt az ő születése előtt, milyen lehetett a magyarság szellemi élete? — mint ahogy nem tudjuk élet létezését levegő és víz nélkül elképzelni.

Hogyan ment addig a juhász számaron, ha nem úgy, hogy földig ért a lába; hogyan jöhetett tavasz s vele szívek szerelme, ha nem volt rózsabokor a domboldalon? Nem fürdött azelőtt soha a holdvilág az ég tengerében, és vajjon néha nem zúgott-e át a megáradt, kanyargó Tisza régebben is az

Alföld rónaságán, mint haragos őrült, ki letépte láncát? Még sohasem volt-e máskor is a nyugalmas, békés puszta olyan sík, mint a pihenő tó; vagy hogyan is nézett vissza a pusztai égboltról lebukó téli nap, ha nem mint kiűzött király országa széléről? Hát ugyancsak: a nap sohasem volt-e azelőtt olyan, mint a hervadt rózsa, mely lankadtan bocsátja le fejét? A képzeletünk gazdag uri hintójában úszó álmata és finom hölgy elé hogyan is ugrathattunk másként, ha nem amúgy igaz-betyárosan: csókoljon meg, tekintetes asszony! Rövid és ritka örömeink között, ha ránk, láthatatlan fátyolként, hús előérzet ereszkedett, miképpen is lehet felsóhajtunk, ha csak nem az ő szavaival: Elhull a virág, eliramlik az élet! Ő előtte élt eleink minden gondot fitymáló, legszelebb jökedvre derülte történhetett-e másképpen is, mint hogy csapot, papot s mindent elfelejtettek? S hogy lehetett akkor, a mikor még a mi külön székely büszkeségünk nem erősíthette magát újabb dacokra ilyen önbiztatásokkal: Csak nem fajult el még a székely vér; minden kis csöppje drága gyöngyöt ér!?

Pedig úgy kellett lennie: mindez ő előtte nem volt! Lustán, lélek- és élettelenül pihent a nagy magyar puszta, kanyargott a Tisza, legelt a juhnyáj, kavarogtak a fiatal Pest utcái s mindaz, a mi természetes kerete volt az ő előtte való magyar életnek. Leg-

igazibb költőnk egyike, kárhozott és kárhoz-
tatott garabonciás: a boldogtalan Csokonai,
nagyon nagy, de ünnepélyes, mondanivalót
komor pompájú szavakba öltöztető Vörös-
martyuk — Zalán futásának összesen 88 elő-
fizetőjével — ugyan ő előtte küzdöttek:
szélesebb kiterjedésű hatást, melyben ezrek
megindult lelke hullámszik együtt, elérni egyi-
kük sem tudott.

Dús kincsek rejtettek mélyen, rejtett ere-
ben, mint fel nem tárt bányában, s nem tu-
dott róluk senki, — a bánya maga sem!
Olt lappangott a magyar lélekben, a János
vitéz csodákon ámuló, csodálatosan tarka
és csapongó mesefantáziájától az Apostol
forradalmian lázongó dacos hevességéig az
érzelmek és indulatok végtelen széles ská-
lája. Azonban hangnélküli melódiák, néma
hangok háza volt e lélek mindaddig, míg ő,
páratlan művészetű első hegedűs, csodás
közvetlenségű, mindenki szívéhez szóló dal-
lamait megzendítve, a rokonhangzás hatal-
mával e hangokat is fel nem ébresztette.
Azontúl vele zengett az összeség lelke is.
Önlelkének kincses voltára ő eszméltette rá
a magyarságot a legtöbb bizonyosság erejével.
Az ő mutatása nyomán lelket látunk azóta
fűbe, fába, kőbe.

A varázsvesszőtől felfakadt zuhatagos for-
rás azóta ömlik, bőven, magától kiapadha-
tatlanul. Itt-ott elsekélyesedik, visszakanya-
rodik, néha négy-öt ágra is szakad. De min-

den ág egy folyóba tartozik, az igazán csak
Petőfivel folyóvá lett új magyar költészetbe!

Mily földeket fog még bejárni, milyen új
mellékágakkal gazdagodik még, — ki tudná
megjövendőlni? De van, él, kiapadhatatlan,
erős sodrú, mély és széles hömpölygésű...

Gondolom: ez az, amit az egész magyar-
ság, én is, s mi mindnyájan leginkább kö-
szönhetünk Petőfi Sándornak.

Székelyudvarhely.

Tompa László

Térdhajtás.

Hol van az öblös hangorkán, ki Bizánc követének 1-2
 Dobhártyáját egykor elámult kéjre dobolta?
 Barna regösink dús ajkárul a méz hova csergett? 3
 Régiek emlékét serkentők, hát tireátok 4
 Ki fia emlékszik? Hű Gellért szolgaleányát 5-6
 Nem fakgatta ki senki daláért, s vajha ki gyűjtött
 Tarka virágének hulló-halk szirma havából 7-8
 Illatpárnát szépre sovágó mái korunknak?
 Hős Sziget estének meteorja a messzi világot 9-14
 Elvakítá s váltsághívónk és dupla titánunk
 Kardfeltört keze vissza az égig felhajította,
 Mindörökös napjaul a pusztá magyar horizontnak.
 Ám vaj' harmatozott-é titkon rajt' idegen szív,
 Hogy meghajlik az Úr háromszor, megkönyörülven?
 Skóffjum-lábzsínóros sólyom, kinek étke a bánat 15-18
 Ennen karmod met-zi ki szárnyad legesuda tollát:
 Égjen-vesszen; szörnyü boszorka-halálra itéled;
 S írgalmas vak sors szele csapta felénkig a lángot.
 Tengertajts keserübb könnycseppje keverte a téntád, 19-21
 Őszbe bozontult agg básbúg, kezedet ki vigyázta,
 Első zengő maghintésit a székely aranyinak?
 ... Bús Dodonánk dördült Napnyugton hetyke közönnyel,
 22-24
 Hogy Duna és Tisza közt még teng egy néma kanásznép,
 Száz év mulván szél veti fel holt híre-porát is.
 Hasztalanúl, hogy a holdtól — szökés bikkfaligetben —
 25-28
 Ime, világot kap már halkkal egy ifju halánték;
 Mert riadó leány nem akad még Lajta vízen túl,
 Küldeni bár ekhót a ziháló mell sohájának!
 Sőt ő is, ki jajong Árpádnak vére fajultán: 29-30

Róma s erős Babilon rothadtát írja jövőnknek.
 Régi dicsőségünk hamvát ámbár tovafulja 31—32
 Aldott száj, de parázsa csak ennarcunkba piroslik.
 Színarany almánál vakítóbb szív fényre kohózta 33—37
 Bánki keservnek jelképében nemzeti gyászunk,
 S Názáretjét testre kiformált ősi jajunknak
 Ismeri Napnyugat úgy, mint dús Hespérída kertjét
 Pompa magyar nap arany tejin érő szőke gyümölcsnek.
 Néma barát, ki csak önzőnek nem tudsz vigaszáról, 38—40
 Emberi lelkünk áld s a világ áld, ám a magyar szív
 Legsajgóbb gyötrelmeiből te nem ittag a mérget.
 Éjfél pillantásu, komor bikaléptű legény te, 41—42
 Lelkünkötől lelkedzett magzat csak minékünk vagy.
 És ki a zord multban s ki az emberi szív labirintján 43—46
 Tenleked fonálán még nem járt mélybe hatoltál,
 Föltárt kincsedtől önvérid is huzakodnak,
 (Csontvázkép szörnyeszt sorsunk rúgóiba látni.)
 ... Jöttünk volna tehát az örökkön néma lovagnak,
 Páncélos hátunk hogy gátul vetve Keletnek,
 Míg bennünk dühörögnek a szók nem lelve kiútra,
 Napnyugaton csillámlóbb színt fodrozzon az íge?
 Így, ha te nem jössz. Mély ezerévből semmibe mállik,
 Vagy víz-szintje alatt lappang a korálcsuda munka.
 Ám te kirobbantál örökörmu magyar Ararátnak,
 Ócéán szemtükörinek vad döbbenetével.
 Átkát rólunk anyja-nemértett néma gyereknek
 Eltörüléd. Kroisos megszólamló fia lettünk, 56
 Memnon oszlopnak csodapercét ránk feligéztet,
 Benned harsantunk meg győztes tárogatónak, 57
 Bárki kaján fintorját visszamosolyogjuk utánad,
 Mely a magyar szó génuszán sebet ütni sovárogo.
 Vállad szent dobogóján pajzsra emelve megállunk,

Égig bomladoz így csillagszóró kacagásunk.
 Mind, aki volt itt árva magyar szív bús ezer évig,
 Benned fényre jutott most, nyervén drága pecsétet:
 Mind, aki utat lelt ama tágas, messzi világba,
 Lábad után bukkantanak ők Ariadne-fonálra.
 S mind, akik élünk, — csonka, letorkolt fajta — ez órán,
 És legjobban e tántorgó, e félre lemorzsolts,
 S jaj, önvérüinktől alig ápolt, histrio népek:
 Erdélynek Regtelkök nélküli béna regősi: 70
 Rád nézünk ma, Petőfi! Urunk színváltozatára
 Sinai szent hegyen így néztek föl hajdan a népek,
 S tészünk nagy hitet, idvezzé ez tégye a lelkünk:
 „Ave, hogy első szó, mit hallánk, „tente babám“ volt.
 Ave, hogy ispiláng csalt első májusi láncba,
 S hogy egyetem-begyetemmel esett a gyermekigazság.
 Nem pusztába' kiáltó szó ma a szent magyar ige,
 Mélyből feltört, föld körül ér és mennyekig elhat.
 Mind e Világokból összhangzó szférázenéknek
 Legbűbájteltőbb dala veszne ki hangjai nélkül.
 Gögünk-üdvünk: szólni magyar szót, zúgni magyar dalt,
 Allélúja! Mióta Petőfi adott neki krizmát!“
 Maros-Vásárhely.

Berde Mária

Jegyzet. A költő szuverén, de a szerkesztőnek kötelességei vannak. Nehány jegyzettel ő siet segítségére az olvasó emlékezetének — 1—2. Prieckosz rétor, ak: Attila udvarában csodálattal hallgatta a húnok énekeit. — 3. A regősök: régi magyar énekesrend — 4. Célzás legrégibb névtelen históriás énekünk: „Emlékezzünk régiekről.“ — 5—6. Szent Gellért püspök csodálattal hallgatta, hogy egyszer egy magyar szolgálcány éjjel a n-héz kézimálmom forgatása közben jókedvűen énekel. — 7—8. A v. ráz. énekek, legrégibb magyar szerelmi dalok. — 9—14. Zrínyi Miklós, a költő. — 15—18. Balassi Bálint. — 19—21. Mikes, 22—24. Herder jósolja, hogy a pusztuló magyarságnak száz év múlva nyoma se lesz. — 25—28. Csokonai. — 29—30. Berzsenyi. — 31—32. Vörösmarty. — 33. 37. Katona József, kinek szülővárosát, Kecskemetet, csak barackjairól ismeri a külföld. — 38—41. Eötvös „Karthausija“, az első könyv, mely egész Európában ismeretessé vált — 41—41. Arany és Toldija. — 43—46. Kemény Zsigmond. — 56. Kroisos lidiai király néma fia megzólalt mikor apját le akarta szúrni egy perzsa katonán. — 57. Memnon oszlop: óriási üllő kő. obrok Egyiptomban, melyek a monda szerint a regeli napfénytől sajátságosan zengenek. — 70. Regtelkök: regősök birtoka, melyet a királytól ajándékul bírtak.

Folyamok az idő tengerében.

NEM tudom már kihámozni emlékezetemből, mikor találkoztam először nevével? Szikár, egyenes tartású, zsinóros-magyarkás öreg embert látok, aki Tündér Ilona és vasorrú boszorkányok helyett a negyvennyolcas időről mesél. Verseket idézget. Koszorút kötöttem cserfa-levelekből... A Kárpátoktól le az al-Dunáig egy bős üvöltés, egy vad zivatar... Trombita harsog, dob pereg... Ti fekélyek a hazának testén... Mért nem születtem ezer év előtt... Lement a nap... Ha férfi vagy, légy férfi... És: Itt a próba, az utolsó nagy próba... Egészen kicsi gyermekkorban, jóval a kolégium előtt, ezekből a versekből szűrődött értelmembe, éterikus fluidum, a Petőfi-név.

Valami csodálatos a zseni útja! A racionálisztikus dogmatika az örökélet magyarázatát az energia megmaradásával fűzi össze. A szellem minden tevékenységének soha többé meg nem szűnő hatása van. Petőfi országos és világhatására gondolok és az idő szürke tengerét érzem magam körül. Se széle, se hossza. Végtelentől tart és a végtelenbe vesz. Egy bogár holtteste, egy szálló falevél nem hullhat tükrére, hogy ott valami változást ne okozzon. Ha pedig nem falevél, hanem hegyóriás dül bele, ha nem holt bogár dermedt szárnya érinti színét, hanem vihar harsogása, akkor nem vízcseppek gyű-

rüzése ring körül, hanem egész folyók, folyamok kelnek föl és rengnek tova a síkban, dübörgésükkel időtlen időig izgatva köröskörül a világot. A szellem minden tevékenysége is ebbe a tengerbe, az Idő tengerébe hull és akkor is, ha falevélsúlyu volt, akkor is, ha hegyeket döntött, vagy vihart korbácsolt, hatásában olyan örök és végtelen, mint az idő maga. Csakhogy e hatásokat súlytalan cselekedetekben nem lehet felmérni, amint a kimozdított vízcsepp új életét sem más millió csepp életében. Nem is fontos. Ezeket máról-holnapra elmossa az ár, elsodorja a vihar. Az a szellemi tevékenység, mely lélekmozdító hatásában fölér az árral, a száguldó viharral.

Ezek a szellemek az emberi történelem viharkeltő nagyjai. De még ezek között is hatásukban örökké látható életűek azok a zsenik, akik a szellem világát a tökéletesedés felé tudták lendíteni.

Ezek az idő tengerében széles folyamokat indítanak. Hatásuk mélyen alámerül, szerte magával ragad, ezer és ezer lelket izgat új, veletartó munkára, és folyton szélesedve, átzúgva múltó erek erőtlenségén, beláthatatlan messzeségekben ölelkezik hasonerejű más áramlatokkal.

Petőfi költői pályája ilyen új folyam indulása az idő tengerében. Mintha minden gondolata zengő hűrt ütött volna meg: száz és száz új hang — halk, vagy égig szárnyaló

— hatalmas szimfoniaként ömlött bele a magyar eszmeárba. Amiket ő hazáról, nemzetről, családról, szegényről, gazdagról, hűségről, szolgaságról, szabadságról, szerelemről, faluról, városról, az élet minden vonatkozásáról gondolt, érzett és mondott, azzal elképzelhetetlen, hogy hány lelket hol és mikor érintett meg és izgatott új, aktív tevékenységre. Nemcsak a Petőfi-utánczók, nemcsak vele együtt, vagy utánna élt írók, költők, művészek, tudósok, de talán minden értelmes magyar lélek megfürdött, tudva vagy tudatlan, olyan gondolatban, mely az ő lelkéből indult útra.

Ez a hatás reánk örökéletű nemzeti hatás, melyben egyetlen magyar szellem se mérkőzhetik vele s mely úgy megy át rajtunk, ma élő nemzedéken, szinte már a tudatunk alatt, mint széles iramú levegőár. De egyszersmind világhatás is, mert más hasonló viharzású áramlatokkal az örökszép, örök-emberi csatornáin egybe tud ömleni és segít előre vinni ma és mindörökké a világot az örökélet útján.

Megszoktuk nagy emberek mögött magát a népet látni, mely őket adta. Horatius, Goethe, Flaubert mögött látjuk a római, a germán, a gall szellemet minden erényével, bűnével. Petőfi mögött a magyarság áll, mint hatalmas reflektor. Annak szenvedélyei rétegeződnek lelkében és agyán, mint lencsén át, színpompásan vetődnek a világba.

Petőfi világzenithen és nemzeti zenithen áll.
Világpolgár és legjobb magyar. Világ szabadságról álmodik és a magyar szabadságért hal meg; magyar tündöklés az egész világ boltján.

Petőfi világpolgár és — sovén magyar.
Mert embert szeretni nem annyi, mint hazát gyűlölni.

Sovén magyar, mert szenvedő magyar...
Mert a szenvedés nem alkalmas lelkiállapot a türelmetlenség leküzdésére. Humánuma még karoló családi érzés. Lírája is az. Hazája bokréta az Isten kalapján. *A világ virága...*

Erdemes utána bámulni, hova szárnyal ez az egyetlen hasonlata!

Petőfi a nyers magyar érték. Termésarany. Aránylag rövid magyar kulturmúlt után, aránylag szűkös felkészültséggel adni világértéket: ez a nép elhivatottságának igazolása

Petőfi ígéret nekünk. Mi utána még várhatjuk a magyar Goethét. S csak azután kell jönnie — az új Adaynak.

Maros-Vásárhely.

Balogh Endre.

Petőfi örökifjúsága.

JÓ FÉLSZÁZ esztendeje olvasom Petőfit s változatlan áhitattal tekintek föl reá. Gyermekkoromban csak gyönyörködtem a verseiben, később a *gyönyörködéssel* összeházasodott a *csudálkozás*: e frigyből született lelkem *örökifjúsága*. Ez az örökifjúság voltaképpen kicsinységet jelent ama gyermekember nagyságával szemben, akit mi, az arany középkor útján mendegélők, késő vénységünkben is szédítő magasságban látunk magunk felett. Ez a magasság némelyikünk lelkére végzetesen ránehezül: áldom az Istent, hogy ezt a ránehezedést sohasem érzém. Gyermekifjú korában ki nem szeretette volna utólélni, sőt túlszárnyalni a kiskörösi mészárosfiút? Szerencsés, aki idejében észrevette, hogy lehetetlenségre vállalkozott, szépen visszaszállt a földre magaszántából s nem hullott le szárnyaszegetten. Meg kell előgdnünk, ha földön járva kísérhetjük a gyermekember szárnyalását, mint ahogy kíséri földön húzódo árnyéka a madarak magas levegőében szárnyaló királyát.

A hosszú élet természetyszerűen gazdagabbá tett tapasztalatokban, megbízhatóbbá embereknek és események megítélésében, de az isteni szikrát hiába keressük magunkban, éljünk bár a világ végéig, ha Isten belénk nem lelhelte, amikor még édesanyánk szive

alatt szenderegünk. Ezzel az isteni szikrával alig két esztendő kellett Petőfinek, hogy kitáruljon előtte a halhatatlanság kapuja s az irigységmentes íróembernek csak egyetlen fájdalma lehet, ha Ő reá gondol: mért hogy oly hirtelen csapódott be mögötte az a kapu. Csak kislelkű emberre leverő érzés, hogy az évek mulásával mind magasabban és magasabban látja repülni ezt a gyermekembert, mind több és több szépséget kényszerül alkotásaiban megcsudálni. Hiába rabolta el tőlünk a Végzet Őt ifjúsága tavaszán, mi időben mégis ifjabbaknak érezzük magunkat a gyermekembernél: ime, az örökifjúság, amelyet csak Petőfivel szemben érzek. Oly őszinte bennem ez az érzés, mintha édes fiam volna az, aki messze, messze, túlszárnyal engem.

Az örökifjúságra kényszerítettség e jótevő érzése mellett gyermekkorom legszebb emlékeinek egyikét köszönhetem Petőfinek. Azokra a téli estékre gondolok, amikor asztal körül ült a kis család s én faggyugyertya világa mellett Petőfi verseit olvasám. A szoba közepén sorban ültek édesanyám asszonybarátai s ujjaik közt halkán pergett az orsó. Soha, de soha sem felejttem el: amikor végig olvastam a *Cávo/ból*-t, az asszonyok ölébe hanyatlott az orsó s egyszerre szakadt le szívéükről a gyönyörűségnek, a megilletődésnek sóhajtása: Oh Istenem! S minden vers után ez a felsóhajtás! Oh, Istenem!

Tudom, hogy velem született a gyermeki szeretet. De azt is tudom, hogy mélyíték e szeretetet ama szerelmes versek, amelyeket Petőfi az édes anyjához írt . . .

Köszönöm Néked, te lángeszű, te melegszívű gyermek!

Kisbaczon.

Benedek Elek

HÍVŐBB költője nem volt nála a világszabadságnak, de fajtája ügyéért esett el ami Küüllönk mellett. Az internacionalizmus nem jelent föltétlen lemondást nemzeti jogainkról, ezt szeretném ha sokan megértenék azok közül, akik Erdélyben tulajdonképp egy új imperializmusba való teljes beolvadás előharcosai, amikor egyoldalú „megértés” subája alatt minden érzelmi momentum gyökérteletnítését propagálják mint a nemzetköziség maximumát.

Nagyvárad.

Tabéri Géza.

MINDENT elmondhatnék e rövides szóval:
amit én Petőfinek köszönhetek, az a ma-
gyarságom. És ez nem alkalmi vallomás; a kész-
ből való, réges-régi hódolata a lelkemnek

Csak hogy az a szó a felét mondja el a
bennem élő tudatnak; az egésze amúgy szól,
hogy magyarságomat Petőfinek köszönöm és
Aranynak. Elemezésekbe nem akarok bele-
menni, hogy melyiknek mit? Látok éles el-
különböződések; mégis igaznak érzem a
döntést, hogy: az egyiknek is, a másiknak
is mindent. Mindent, ami magyarságomban
a legmagyarabb: a nyelvet is, az érzést is.

A lelkemé volt Kossuth is, meg Eötvös,
meg Jókai, de Petőfin és Aranyon nőttem
föl, meglátom és élvezni tudom a szépsége-
ket, az újakban is, de magyar hangért, ma-
gyar szóért ma is csak öhozzájuk húz a lel-
kem. Aranyhoz és Petőfihez.

Nagyvárad.

Dr. Kecskeméti Lipót
főrabbl.

Petőfi évfordulójára.

Piciny csillag az óriás kométát,
gyöngé hajtás a felhőkbenőtt törzset,
félszeg lantos a tűz-szavú prófétát,
reszketve, félve, boldogan köszöntlek.

Gondolatom egy szelid rebbenésén
egy messzezúgott, áldott, drága szózat
függőnye lebben szerte gyorsan és én
ott állok Előtted, élő alázat.

Látom a bölcsőd, s ölen száz helynek
Téged, anyád és a székálló mellett
atyád ; együtt a multat és jövőt.

S míg gyereklánchól koszorút kötök,
lábam szótlán, némán a földre görbed,
s megcsókolom érted az anyaföldet.

Kolozsvár.

Walter Gyula.

NEHEZ póztalanul, egyszerűen és mégis mélyről fakadtan leróni a hálát mindazért, amit a magunk egyetlen élete Petőfitől ajándékkul kapott. Körülfrázis-negyvenkettesek durrogtatnak, alkusznak lelkének itt maradt ruháira, mint a feszített Krisztus palástjára; világnézetek gyöngé képviselőinek gyöngé tízkörme kapaszkodik mellének egy-egy pelyhtollába, hátha ökörszem létére magát is fellendíthetné a sas szárnyaló lendületével csak sasjárta magasságokba.

Mit köszönhetek Petőfinek? Hogy nem merek és nem is akarok beállani a körülötte zsvajgó kavarodásba, nehogy eltévesszem szemeim elől őt: az igazi Petőfit. Bármit írjanak róla, bárhova próbálják beskatulyázni, bárki akarná kisajátítani lobogóul kicsiny, személyes törtetésének harcaihoz, én Petőfihez menekülök és boldog vagyok, hogy azért Petőfi mégis megmaradt. Megmarad annak, aki volt, van és lesz: Petőfinek.

Mit köszönhetek Petőfinek? Hogy örök forrása az ifjúságnak s hogy e forrásból ma is olyan bőséggel buzog az élet vize, hogy mindenki megüdütheti az élet és a hazugság, a csüggedés, az ellankadás, a kétségbeesés vándor útján eltikkadt szájaszélét.

Köszönöm Petőfinek, hogy *van*. Köszönöm Neki, hogy a mai, évtizedekkel vénítő hónapok alatt mindig újjáéledhetett fiatalságom Benne és Átala. Köszönöm, hogy *van* kihez menekülni: ha önbizalmat, bátorságot és

igazságot kell keresni. Köszönöm, hogy fiatalon halt meg, mert az örök fiatalság áramával telít meg, valahányszor Vele találkozom.

Kolozsvár.

Szentimrei Jenő

PETŐFINEK „Az örült“-je ostort font,
lángostort, napsugarakból, hogy meg-
korbácsolja a világot.

Vajha a mai világnak is akadna egy örültje,
aki a temérdek gonoszságon lángostorával
végig suhintana, ha — volna a napnak e
korbácshoz elegendő sugara s volna a világnak még egy Petőfi Sándora.

Gyergyószentmiklós.

Görög Joachim

Petőfi Sándornak

legelső sorban azt köszönhetem, hogy verset sohasem írok! Mégpedig azért, mert mikor először (nagyon régen volt) került a kezembe a verskötele, fölényesen azt állapítottam meg magamban, hogy „*ilyenmit*“ én is tudnék írni, persze a munkához hozzá is fogtam azonnal. Sokáig tartott, amíg össze tudtam hozni valami rímes rémet, s habár magam is láttam, hogy az nem egészen olyan, mint a Petőlié, szörnyen büszke és önhitt lettem, és ahogy fokozatosan haladtam Petőfi felé, fokozatosan nőttek világrengető vágyaim is, világledöntő erőm szent tudatában el kezdtem nagy haját növesztetni, lengő köpenyt szereztem és Petőfinek képzeltem magam. S mikor úgy találtam, hogy „*most már*“ visszavonhatatlanul tudok „*úgy*“ írni, magam elé tettem egy Petőfi-verset (ha jól emlékszem az „Álmaimban gyakran látogatsz meg“ kezdetűt) és magamba szívtam a vers illatát és megszállt az ihlet és az ujjamon kiszámítottam a sorok „*magánhangzóit*“, leírtam külön egy papírra és így mindennel felvértezve, nekifogtam a legnagyobb alkotásnak azzal, hogy „*na most megmutatom*“. A vers kész is lett, ugyanolyan szavakkal, ugyanolyan címmel, csak éppen összeforgattam egy kicsit a sorokat. S mikor készen voltam a verssel, természetesen ugyanolyan-nak találtam, mint a Petőfi verse és nagy

elhatározással bevitettem a helyilap szolgabíró szerkesztőjéhez, leközlés végett. S ez volt életem legboldogabb pillanata!

A szerkesztő elolvasta a verset és képzeljék, ezt mondta:

— Fiam, hiszen ez Petőfi!

Mintha a lelkemet csókolta volna össze az a kövér ember: a szemem behunytam, az arcom forró és piros lett.

— Igen — dadogtam — azt hiszem jó a vers.

— Igen — mondta a szerkesztő — csak előre fiam. Versekét elvből nem közlök, de három vagy négy év múlva esetleg behozhatja a legújabb versét, talán akkor...

Nem tudom, hogy mentem ki a szobából, mintha angyalszárnyak repítettek volna és az utcán az emberek szemét lestem, hogy néznek-e és borzasztóan csodálkoztam, hogy nem lengetik felém a kalapjukat s istenemre, az sem lepett volna meg, ha történetesen a fák is meghajtották volna előttem a koronájukat! Hogyne, hiszen elképzelhető! A szerkesztő ur... egy szerkesztő, egy titokzatos, titkon csodált és félve irigyelt Pilátus, maga, a saját szájával, szemtől szembe mondta a versemre, hogy az Petőfi! Mi kellett még több? Egyszerre olyan híres lettem, olyan épp mint ő! Hozzám természetesen szólhattak otthon ezentul, lemosolyogtam az apámat is; lefitymáltam

mindent és mindenkit, telefirkáltam a falakat, a gállérjaimat, minden található papírt. Valóságos vers-őrület dühöngött bennem, hajnalig virrasztottam és a borzalmas nagy hajamat markolásztam.

Mikor aztán kiszállingózott a fejemből a gyerekgőz, lassan tisztulni kezdett szemem előtt az irodalmi horizont, rémesen szégyelni kezdtem magam és a szerkesztőt utcahosszra elkerültem.

Ettől kezdve beláttam, hogy egyáltalán nem tudok verset írni és azóta sohasem írok verset. Sőt, ma már a fejem is borotválatom, lengő köpenykét sem hordok, de szeretem a nagyhajú fiatal embereket, akik az én álmaimat álmodják szegények és olyan boldogok, mint én voltam és olyan a hitük mint az enyém volt, mint a mieink voltak, akiknek fejükben százszor megfordult az országúton való vándorlás lázas gondolata, vágya, mámore s akik egyre fakuló álmaink közt Petőfi Sándorra csak áhitatos csodálattal merünk gondolni, mint Jézus Krisztusra.

Arad.

Nagy Dániel

Petőfivel szölok.

Apám, apám, mért is tanítottál
Miért az eke mellett nem hagvál?
(Petőfi: Szomorú éj. Pest. 1847.)

Születésének 100 éves fordulóján az Ő
emlékezetének szentelem e verset.

Jó volna most az apám gondja:
a földmivesé: az ősi gond!
Miért tanultam annyi évig? —
Miért gyötörtem magam én, bolond? —

Dalos-víg kedvvel ugart törni,
szántani, magot hinteni volna jó,
aratni, ősszel tágas kertben
gyümölcsöt szedni, ha érett már az alma és dió!

Derűs menyecském szemepárja
két csillagát elnézni hosszan;
reáhajolni remegő keblére
s maradni rajt' áldott nyugodtan! —

Reményguzsalyról fonni aranyzálát
szépen képzelt jövőmnék;
várni, várni türelmes szívvél
gyermekeim hogy nagyra nőnek!

És tűzhelyem felszálló füstjét
égig kísérni: ott az *Isten*,
onnan fentebbre nem gondolni
s hinni, *addig* van s tovább nincsen!...

... Jó volna most az apám gondja:
a földmivesé: az ősi gond! —
Miért tanultam annyi évig,
hogy e *hitet* veszítsem én, bolond? ...

Székelyudvarhelyt.

Finta Gerő

”ŐSZINTESÉG az erény bátorsága, “Petőfi
szavai, utána jövő írók drága örökség-
nek tekintik e mondást s bizonyára vigaszuk
is dilettáns támadásak idején.

Petőfinek is voltak ilyen természetű har-
cai, szenvedései, — tudjuk korabeli kritikák-
ból, — de ma, amikor már befutott „a szent
nagy Oceánba”, klasszikus mondata, ha nem
is parancsol megálljt írókedvetlenítő kicsi-
nyeskedésnek, de zászlófelirata igaz ügyért
dolgozó bátraknak.

Maros-Vásárhely.

Kabdebó Erna.

AHHOZ, hogy róla szóljak, szólhassak, hogy szabadjon, meg hogy merjek : legalább valamennyire méltónak kellene lennem hozzá. Ha máskép nem : negative, mint egysíkú árnyék a milljom törésű fényhez, mint visszhang a végtelen térbe indított hanghoz. De száz év ágaskodása se ér fel Petőfi lantverő kezéhez, ő még mindig fent áll, mint a „hegyen elhelyezett város“, még mindig utólérhetetlen, mint a jövő szimboluma, még mindig beteljesületlen, mint az idők végéig szánt evangéliumi próféciák, sőt egyre jobban a jövőendő s hiszem, hogy sohasemis lehet a múltban szólnunk róla, nekünk, magyaroknak. Ő maga mondja:

„A jelen hátam mögött van,
Lelkem a jövőben jár . . .“

Ketté törném a tollam, ha búcsúztatót akarna írni Róla, mint akit enyészni temetnek, ha emlékeztetőt akarna karcolni arról, akit felejteni : külön litterális, külön erdélyi és külön magyar szentségtörés lenne. Nem alázhatom epigonrovásommal a turáni bálvány vátesz-gőgjét, nem kényszeríthetem odatúli hálára a mindhalálig hajlatlan nyakút, aki maga írja magáról — nekem mindennél drágább — alföldi dialektusban :

„Süvegöm a jobb szömömön viselöm,
Mindön embör előtt mög se emelöm . . .!“

Ne köszönjön nekem emléksorokat Petőfi,
hogy én köszönthessem oldott sarukkal, zseni-
jének örökre olthatatlan, égő csipkebokrát!

Nagyvárad.

Pálffyiné Gulácsy Irén

Áldozat.

Testvér, ünnepre serkent tűzimádó,
áldozni völgybe nem megyek veled.
Úgyis hiába volna: törpe tűznél
idézni százesztendős szellemet.

A hegyre jöjj. Öles máglyát rakunk ma
a legmagasabb szirt szélmart fokán:
legyen lángot lobbantó áldozásunk
barlanglakóké, zordon és pogány.

Babona-szóval ott idézzük Őt meg:
„Lázak királya!... Tűz-fejedelem!...
Míg lángövezte, óriás alakja
örvénylő szikra-táncban megjelen.

Nagyenyed.

Áprily Lajos.

Petőfi őszintesége.

HA minden ember legalább félannyira hinne gondolataiban és érzelmeiben, mint Ő, más képe volna ma a világnak. A magyar világnak is. Sok kijelentése a mai ember szájából hallva mosolyra indítana; neki el kell hinnünk. A lángész igazságának ereje lüktetett pathetikus szóviharaiban s a nagyember megható naivságának, gyermekvoltának, a modern ember előtt úgyszólván elképzelhetetlen őszintesége nyilatkozik meg az enyhébb érzelmek skálájának kimeríthetetlen variációiban.

Az olvasó valósággal felüdül. S órála beszélve nem frázis az, ha azt mondjuk, hogy versei úgy hatnak ránk, mint a tavaszi nap mosolya.

Aki igazán érti s élvezi Őt, hisz az emberben: megválthatja tán még valaki ezt a véres világot.

Vajdaszentiván.

Jakab Lajos.

ELSŐ találkozásom emlékét idézem e száz-
as évfordulón, az írástudatlan gyermek
találkozását Vele, mikor egy lomos csiki
csergén hasonfekve, nyálas plajbásszal raj-
zolgattam arcképét összes költeményeinek
keménykötésű táblájáról. Kérdésekre anyám
felelte, hogy az Petőfi Sándor, anyám, akit
hatéves koromban vittek el a feketeruhás
emberek.

Óh! Akkor boldog voltam. Vendéges nagy
ünnepnapja volt gyermekéletemnek: játsz-
hattam az udvaron kalarábé öcséimmal s
rajzolhattam borzas fejét napestig árkuspa-
pirosra, csakhogy a halottasházban csend
legyen. Még énekeltem is melléje a nagy-
anyámtól tanult régi dalt: „Elment az én
rózsám idegen országba...”

Ez a tragikomikus gyermekkori kép kísért
egész ifjúságomon s most, a harminckét év
eltűnő állomásán is megfogyva felém integet.

Mint Hortobágyon a délibáb, el-eltűnt és
újra lelkemre borult változó színeivel a lap-
pangó és fejlődő érzések s évek nyomán s
mint láthatatlan erő irányította életem. Mert
a befogadott szellemek parányi szikrája mun-
kált bennem: anyám, a nép s Petőfi szel-
leme, kinek arcképe mindezek koronájaként
lengett a gyermekkori emlék felett.

Tekintetéből, nyílt homlokáról, nyitott
gallérja íveléséből, mielőtt méltóan szólhatott
volna hozzám, csodás erő sugárzott felém,
korán kristályosítva lelkem mélyén a szabad-

ság vágyát, a szép látását s a független, egyéni gondolatot.

Lírája lobogó lángjában, később, ha megmegfürödtem, nem ösztökélt soha a tollfogásra, csak öntudatlan gyűjtögettem mézét, szivét és illatát. Megvárta, hogy jöjjön az, aki ithagyott: a néma Asszony, s visszahozott fájdalommal tizenhétéves szivemből együtt robbantsák ki az első formába ömlött gondolatot.

Aztán borzalmas évek hajnala köszöntött: egy évtizedes némaság s ezer halál, s ki együtt munkált a költő szellemével, kinek szavára, csókja ízére már alig emlékezem, eloszolva az évek távolában, egyedül hagyott Vele, ki él tovább térben és időben; dalai-ban győzedelmes: halottak előtt s szellemek felett...

... Nagy szellem, kinek a Magyaralföld porából formált testét szimbolumként keverte össze Isten keze Erdély humusával, aki azóta szétfolytál édes dalaidban a világ felett, ime, gyenge tollammal hódolok, elmondván azt, amit Neked köszönhetek.

Gyergyószentmiklós.

T. Imets Béla

A nagy Költőhöz írom.

Viharzó költő, sebek gyógyítója,
Kezedben véres, lángoló kereszt!
Valamikor pazarló holdvilágok
Szemembe loptak halkult színeket;
Várj még egy éjt,
Vagy egy napot,
Talán egy évet;
Én még halk vagyok,
Mert lelkembe még
Csend-tegnapoknak
Agg rendezője
Álmokat rakosgat;
S amíg a könnyem nincsen elszeretve,
Amíg a holtam nincsen eltemetve,
Én menydörögni nem tudok.
Mert lelkem egy szent halottat temet:
Örök-halottat: hulló éveket.
Holt tegnapokon búsulok.

Még kellenek a csendes bámulások,
Ősz falevél, hulló elmulás.
Az álmaim még mások, óh be mások,
Még nem lett hangom piros riadás.

De majd ha egyszer elnémul a gyászom,
A könyv felnyílik: újabb fejezet;
Hangomat a Mindenségbe tárom,
Feltépem mind a vérző sziveket,
Hogy ezen a nagy bánatáldomáson
Döbbenet az örület megálljon.

Kolozsvár.

Br. Kemény János

TALALKOZTAM vele már nem is tudom
hányadszor, hogy otthonról elszakadtam.
Az Isar mellett álltam egy messziről jött em-
berrel. A dalaival fellármáztam az idegen
lelkét, az életével ujjongó vasárnapot ha-
rangoztam.

Mellém állt. Olyan volt, mint egy Krisztus.
Mélységes két szemén keresztül láttam a mi
messzi életünket. Mindentölelő karja vissza-
mutatott mégis, szenvedésen, átkon át visz-
sza a földre, ahonnan szétszórattunk . . .

Azon a napon csodálatosan tudtam me-
sélni magyar életekről. Azon a napon ide-
gen lelkekkel az Ő költészetének hídján át
megszerettettem a magyar lelket.

München.

Székely József.

Jertek, éhesek rongyosak . . .

HÉT évesek voltunk. Büszke diadallal néztünk olvasókönyvvvel kezünkben a hat esztendősekre, kik az ABC rejtelseitől elborult kis homlokkal szorongtak kifelé az iskolából.

Almaérlelő szeptemberi délutánokon a kastély kertjébe hívtak s ott — négy, öt keménylábú kis fickó — tenniszlabdákat szedtünk alkonyatig finom lányoknak és uraknak. Egy nap elszürkült az ég enyhe kékje s a gyümölcsösre ködös eső szitált. Mi kis verebek, behúzódtunk a csűrbe. Késői zöld lucerna pállott alattunk egy szekéren, egyikünk, balra görbült orrú szókeség, pirosfedelű könyvből kezdett olvasni. Tátott szájjal nyeltük a hangokat. Akkor szívtam szívembe az „Apostolt“.

Isten tudja miért, másnap nem mentem a kastély kertjébe. A hét évre még huszonhárom sorakozott fejem fölé és azóta soha sem tudtam magam elszánni, hogy nagyúri kedvtelések félreesett labdáit kézbe szervi-rozzam.

Kis szívemben óriássá nőtt egy borzas fekete fiú és egyetlen ideálom lett, még kínos évek után lelkem padsorában még nála is előkelőbb helyre nem ültettem ama Keresztrefeszített Embert.

Velük utaztam át harminc esztendőmet, a

kopott kabátos vándor szavainak szépségével álomtarisznyámban, s ma itt vagyok — egy a keserves milliók sorából. Szeretem az embert, még akkor is, ha igazmondásért felemelt ököllel válaszol, szeretem a földet, mely miatt neki egykor, nekem is csak örök országotat adott. Szeretem a hazát, mely mint neki, nekem is csak a folyó felett lebegő ködöt, a hegyek kék rajzát, a levegőben elröppenő gólya és fecske felszántotta hullámot, a virágok illatát s a kimondott szó harangozását ajándékozta.

Szeretem azokat is, kik félrefordították fejüket sápadt arca, kopott kabátja és vakító lángesze elől s elszívlelem még azokat is, kik kenyérhegyeken ülve csizmájuk sarát verik nyomorultak szájába, míg tömjénfüstöt lóbálnak az ő szelleme felé.

De mondom: Egy marék búzát mindenkinek! — Jertek, éhesek, rongyosok, sorozatok fel világ végéig érő menetben, fesszítétek ki nyomoruságtól csontosra kalapált melleteket! Petőfi nektek izeni:

„Ne féljeteK szegény, jó emberek,
Jön rátok is még boldogabb idő!
Ha mult s jelen nem a tietek is,
Tietek lesz a végtelen jövő.“

Dicsőszentmárton.

Sipos Domokos.

Öszinte emléksorok a Petőfi albumba.

SOKANvannak, akik magyarul beszélnek és írnak, de nagyon kevesen, akik magyarul éreznek, gondolkodnak és cselekszenek. Csaknem lehetetlen a legtöbb magyar ember számára az a feladat, hogy az európai kultúra faustikus, szellemi imperializmusát egyesítse azzal a szűk látókörrrel, amelyre a nemzeti ambíció kötelez.

Az állítólag legmagyarabb népdalokat zenő költő negyedszázados élete folyamán neurastheniás lendülettel emelkedett az általános emberi felé. Hazaszeretete emberszeretet és a szabadságot szimbolizáló alföldi síkság szeretete volt.

Hozzá méltó meteorszerű robbanással tűnt el a végtelenben. Annyira volt magyar, mint Omar Chajam perzsa, mint Nietzsche német, vagy Anatole France francia, mint Jézus zsidó, vagy Mózes egyiptomi. A görög a polis nacionalistája volt, a végest, a formavarázst imádta. Az egyiptomi összimbolum a kemény kőbe vájt, megalkuvást nem ismerő út, a dogmatikus állam dermesztő vasfegyelve az egyén sorsa, amely kérlelhetetlenül, ellentmondást, lirizálást, litteráris handabandázást nem tűrő, nagy csöndet és nagy áldozatot követelő, suttogó és fojtogató szózattal van a rabszolgalelekhez kötve. A szó és a fogalom mágikus varázsa a földközi tenger elekt-

romos atmoszférájában született meg. Partjain, a pusztában, ahol mindenfelé szabad az út, a rejtelmes fuvolahangok és hárfacsengés harmoniájába harsonázott bele a palisátok zengő trombitája: a Lyra végleges diadala volt a szobrok néma méltósága fölött, a végtelenbe vergődő, vonagló örök idő győzelme a határolt térdarab szentsége fölött.

A sikság nem ismer törvényt, fut a saját szabadsága után. A Tisza bosszut áll, hogy szabad nyugalmit vihartól földuzzadt, morajló hegyi patakok megzavarták.

Nem egy nép, hanem az ember, az egyén, az egész Természet szabadságszeretete sóhajt sóvárogva egy rövid, de egész életből. Föloldozta a lélek láncait, mert nem megváltani, de megváltani akart, mert a szenvedés igazságtalan. Új evangélium prófétája volt-e a Duna népeinek reménye, egy-e a kevesek közül, akik fölwillannak néha abban a nagy gyászkiéretben, amely egyenként elhulló tagjaival az emberiség történelmének rögs karavánútján halad, vagy a magyar nép igaz lelkiismerete volt-e az Apostol szerzője?

Próféta volt, nem ujságíró. Nem a segesvári sírban fekszik. Még élt, sokáig élt a lelkekben, mint a szabadság, a megértés szent reménye. Most nemrégén halt csak meg. Meghalt örökre. Megölték azok, kik „nem istenek, csak emberek“ és azok, kik „nem emberek, hanem ördögök.“

Nagyvárad.

Dr. Silbermann Jenő.

PETŐFI Sándor a legemberebb, legőszintebb költő és — zseni.

Ha valaki költészetét megismerni akarja, akkor e háromság felismerésén keresztül teheti ezt.

Legemberebb, mert minden örömet, bánatot, reményt, csalódást gyarló ember-mivoltságunkon keresztül érez és őszinte, mert mindezt úgy, amint érzi, fejezi ki. (Gyakran a formák megsértése árán is.)

Zseni: lelkében dulakodni látjuk azon vajdasokat, amelyeket e kornak jobb, magasabbrendű megváltoztatásáért az emberiség méhében hord.

Hetven esztendő irodalmának minden igyekezetére volt szükség, hogy ezt a Petőfit eltakarják a hazugságok kifehéritett leplével.

És ezért, ha valaki megismerni akarja a legemberebb, legőszintebb magyar költőt — olvassa el költeményeit.

Nagyszalonta.

Fáskertl Tibor

RÁM is, mint majd minden gyerekre, korán volt Petőfi hatással. Volt egy idő, mikor a bátyámmal könyv nélkül tanulgattuk a verseit: ez volt az estéli szórakozásunk. Az ő rajongása útmutató volt nekem. De vakon nemigen fogadtam el megállapításokat s emlékszem, gondolkozóba ejtett: mi is hát Petőfiben szép? Mert közvetlenül előtte Tompa volt a költőm, s éreztem, hogy Petőfi egészen más, hogy közelebb van hozzánk. Ma úgy mondanám: nem annyira romantikus a tárgyköre. Akkor így gondoltam el: Milyen furcsa ez a Petőfi, hogy ő egészen hétköznapi dolgokról ír verset. S azt is olyan közönségesen. Mégis tetszik, mégis jobban tetszik; másnak is jobban tetszik a többinél, nekem is. Mi az oka? Hisz milyen egyszerűen mondja, milyen szépelgés, vagy emelkedettség, költői szavak és figurák nélkül mondja el:

De te, kis lány, mit huzódol tőlem?
Hiszen ezt én nem néked beszélem;
Gyere mellém, eszem a szépséged!
A világért sem bántalak téged!

Vagy a *Meleg dél* van kezdetűben:

Legjobb dolga van most a királynak,
Vagy ott annak a gulyás bojtárnak:
Király pihen aranyos karszéken,
Gulyás bojtár meg a kedvese ölében.

Milyen vakmerően veti oda: *vagy ott*, milyen arcátlanul hozza össze a királyt meg a gulyás bojtárt. Ezt más nem merné, igaz. De nemcsak vakmerőség van benne, hanem valami képtelen egyszerűség is.

Aztán miről szól az egész vers? Hogy rekkenő meleg van, dél van . . . Más írna-e ilyen semmiségről verset? Miért sikerül hát neki?

Mi van pld. a *Téli világban* is? Csupa közönséges dolgok. A napszámos tuskót fürészeli, az őrszem járkal le s fel, a drótos-tót kopott gubáját cipeli, a vándorszínész barangol, és a cigányhoz bemegy sátorába a szél. Mind majd megfagy. Mi van ezen megírni való?

A *Tiszában* megvan a hatásos fordulat. De mi van a *Kutyakaparóban*, a *Kis-Kunságban*?

Ott van megint a *Négy ökrös szekér*. Van benne egy-két szép hasonlat, melyet csak Petőfi tud, mint pld. a hold „halványan járt a megszakadt felhőkben, miként a bús hölgy, aki férjének sirhalmát keresi a temetőben”. De az ilyeneken kívül mi van azon, hogy ők Erzsikével választottak maguknak csillagot s

Az országuton végig a szekérrel

A négy ökör lassacskán ballagott.

Én már úgy csináltam volna a dolgot, hogy ne ökrök, hanem tüzes paripák vigyék őket,

aztán ragadjanak el s Petőfi mentse meg Erzsikét. Ezen már lett volna mit megírni.

De minek folytatnám a példákat? Amin elcsudálkoztam és amit később megtanultam rajta, az volt, hogy a költészet nem kívül van a mi hétköznapi életünkön, hanem benne van, csak tudni kell a módját, hogyan találjuk meg.

Éreztem azonban, hogy ez a poézisben a legnehezebb. Ezt eltanulni nem lehet, erre születni kell.

Székelyudvarhely.

Bakóczy Károly

Prófécia Petőfikölteményeiben

A KÖNYVEK könyvét, a bibliát olvasgatva számtalanszor elgondolkoztam a Szentírás páratlan alakjainak, az emberiség díszvirágainak, a prófétáknak a jövőt jelző csodás igéin. Hogyan mondhatták olyan kétséget kizáró határozottsággal, mint történik majd a jövőben? Csoda-e az, mely nem magyarázható? Vagy úgy értendő-e, hogy a próféták isteni sugallatra hirdették igéiket? Lebecsülném az isteni férfiakat, ha csak közönséges eszközöknek, egyszerű szöcsöveknek tartanám őket. Én csodát látok a prófétákban; de a csodát abban látom, hogy a gondviselés e férfiakat oly különös, kiváló elmével áldotta meg, mely képesítette őket előre látni a jövőt, mire közönséges halandó képtelen.

Ennek beigazolását látom én Petőfinél.

Csak egy pár sorát idézem:

1845-ben „A csárda romjai“-ban azt írja:
„Szabadság, istenem, még csak azért élek,
Csak azért, hogy egykor érted haljak én meg“

Hol volt akkor még a szabadság harca?

Egy évvel később 1846-ban:

„Ott essem el én,
A harc mezején,
S holt testemen át
Fújó paripák
Száguldjanak,„

(„Egy gondolat bánt engemet” című költeményében.)

Mi ez, ha nem prófécia, előre hirdetése a jövőnek, mit senki sem lát, csak egyedül Ő, még pedig olyan határozottan, hogy hangosan hirdeti! Ha költeményei nem az Ő életében láttak volna napvilágot, későbbi korok kritikusai kétségkívül megállapították volna, hogy e sorokat utólag írták és csempészték Petőfi költeményei közé, hogy hősi halálát dicsfénnyel koszorúzzák. Korunk azonban ismeri a tényállást, és mosolyogva vagy bosszankodva utasítaná el az ilyen föltevést.

Ugyanazon megmagyarázhatatlan szellemi képesség iratta Petőfivel egyik legrszebb költeményében a „Szeptember végén” címűben, legnagyobb boldogságában 1847-ben a következő sorokat:

„S rábírhát-e majdan egy ifju szerelme,
Hogy elhagyod érte az én nevemet?”

Még a gyászév sem telt le és Petőfi Sándorné, Szendrey Julia másnak lett a felesége!

Végül még egy idézet a Petőfi egyik költeményéből, melynek címe és tartalma: „Jövendölés.” Ha más írta volna, úgy a legnagyobb önhittsége vallana, de az ezévi Petőfi-ünnepélyek, melyeket széles e világon mindenütt tartanak, ahol csak Petőfit megértik, legfényesebben bizonyítják, hogy nem beteges képzelődés, hanem *prófétalélek*

diktálta már 1843-ban és bírta rá Petőfit,
hogy közzé tegye következő szavait:

„Takarjon bár a szemfödél,
Dicső neve költő fiadnak,
Anyám soká, örökkön él.“

Minél többet olvasom Petőfit, annál erősebb meggyőződésemmé válik, hogy az ilyen tüneményes férfiak, mint Petőfi, az Isten különös kegyeltjei, kikben prófétai előrelátás nyilvánzik meg, és születése százéves évfordulóján Petőfire gondolva, halát kell adnunk az Egek Urának, ki bölcsességéből részt adott a halandóknak.

Marosvásárhely.

Dr. Lövy Ferenc

A KÖLTŐ élete annyi nyomorúsággal van teli, hogy a drámaírókat aligha inspirálja üzlettelen dráma-feldolgozásra. Még nem olvastam olyan Petőfi színdarabot, amely olyan abszolút értelemben láttatná a Petőfi tragikus életkonfliktusait, mint ahogyan Petőfi kénytelen volt megélni a maga abszolút költészet-életét.

Talán legtragikusabb volt életében a színészet-vágy, de ezt a témát csak Petőfi írhatná meg. Az utókor, meg esztéta-rendek csak elkönyvelik a kvalitásokat és zsenivé teszik azt a sokrétű életet, sőt emberéletet, mellyel a zseni kényszerül olyan életformába, mint amilyenbe Petőfi, meg még néhány kiválasztott került.

Nekünk innen lentről csak imádattal szabad felnézni rájuk.

Nagyvárad.

Imre Sándor.

Ünnepély.

Görgényszenfimeri Rákóczi-hegy, 1922. július 30.
— Petőfi emlékének. —

És csak mondtam!...

Hogy patakzott — hogy zengett — és hogy
[lázadt!

Nem kellett hozzá senkise más.

Sem magyarázat.

Csak mondtam!

Először elgondolkozva, halkan. —

Azután: egy hőhullám keresztülbukott rajtam

és: melegebben mondtam!...

a sok, sok, sok Petőfi verset

a magam vad tüzébe dobtam —

és felhágtam a szikla-dobogóra —

s már állva mondtam!

És a hangomat elkapta a szél már —

és a hangom a messzeségbe zengett —

s zúgott a vers és lobogott a fényár —

és bátorságom alatt a hegy rengett!

S a káprázathoz — észbe-juttatóul —

a hajam, mint fekete zászló lengett...!

Nagy Emma

Szendrey Julia portréja:

A SZERELMES ispán, vagy egy fotografus lélek Juliája ez lett volna: Nagy barna szemek, szelid tekintet, kellemes hang.

Am a költő égberont képzeletével s így festi ideálját:

Minek nevezzelek, ha a merengés alkonyán szép szemeidnek esti csillagát bámulva nézik szemeim?

Minek nevezzelek, ha rám röpítéd tekinteted, ezt a szelid galambot, amelynek minden tolla a békeesség egy olajága?

Ha megzendülnek hangjaid, a téli fák zöld lombokat bocsátanak, mert énekel a csalógány.

Erre a példára gondolok, valahányszor a polgári ízlés műalkotás ellen ágaskodik.

Nagybánya.

Dóczyiné Berde Amál

RÉSZLETESEN el nem mondható az Ő hatása, annál sokkal hatalmasabb és szinte tudatalattivá vált bennünk. Ha van bennem szeretet a természet iránt, rajongás a meséért, ha megkönnyezem a nyomort, ha utálok mindent, ami póz és rajongok minden szabadságért; ha az élet minden öröme között a szerelemre esküszöm, — Ő volt az, aki legelőször tudatára ébresztett ezeknek az érzéseknek.

Én valahogy úgy vagyok vele, (azt hiszem, hogy még sokan vagyunk ezen a grandiózusan szerénytelen nézetten) hogy Petőfit egészen az én legegényibb ügyemnek tekintem.

Ő volt a legelső költő, akit olvastam. Iskolás könyveim és tündérmeséim közé rejtett kincs, amelyről sokáig azt hittem, hogy rajtam kívül senki más nem bírja. Ő vezetett be az ő csudás, nekem még kissé érthetetlen világába; plasztikusan élő alakjai közé, lángoló érzéseinek szenvedélyes birodalmába.

Koraérett gyermekagymal úgy szívtam magamba a verseit, mint gyenge, májusi palánta a harmatot.

Egészen bizonyos, hogy vannak szempontok, amelyekből károsnak ítéltető, de mégis úgy volt, hogy tizenkét esztendőös koromban kívülről tudtam minden versét a vaskos, piros kötetben; amelyet az esküre emelt kezű szobor díszített.

Az „Összes költemények” minden sora belém idegződött, értelmem részesévé vált és felköltötte örök, soha el nem múló szomjamat az irodalom után.

Jöttek azután más költők, a többiek mind, de első egyetlen, bennem és velem élő költőm Petőfi maradt. Ő gyermekkorom barátja, ifjúságom megértő bizalmasa és érettebb korom bölcs megpihenése. Őt olvasva sohasem érezni a meghalt költő babéros márvánnyá kövesült talentumát. Friss, forró életszag csap ki a verseiből az üdeség olyan erejével, hogy ezt érezvén, könnyen magyarázatát leljük a hetven év óta bujdosó legendának: Petőfi él!

Kolozsvár.

Tárayné Molnár Margit

Gondolatok Petőfiről.

SZABADSÁG, szerelem! A 24 éves költő-óriás elsőnek töltötte meg örökemberi tartalommal ezt a két nagy érzést: a szerelmet, mert mindvégig tisztán énekelt róla, a szabadságot, mert meghalt érte.

*

Petőfi költészete egy az ő csodálatos életével. Nem ismeri őt, aki pusztán csak műveit olvassa; de aki ismeri életét is nyomorával, küzdelmeivel és dicsőségeivel, az bizony mondhatja, hogy Petőfi csak egy van a világon.

*

Tyrtaeus csak megírta a csaták lelkesítő dalait, de Petőfi belerohant a harcok orkánjába is. S dalai az utolsó csatán vérrózsát bontottak lángoló szivéből.

*

Kit lehet ma Petőfihez mérni s kihez őt? Száz év röpke idő arra, hogy az ég egy második Petőfit adjon a magyarnak. Az epigonok bámulják, de utól nem érhetik őt.

*

Petőfi dalai olyanok, mint a magyar lélek: örökfiatalok. Ez a titka, hogy nincs még költő, akinek szelleme oly mélyen összeforrott volna a magyar lélek életével, mint a Petőfié.

*

Add össze a menny kékjét a viharos felhővel, a csalogány dalát az orkán szavával, apró csermely csobogását haragos habbal, tüneményes életet dicsőséges halállal — és megkapod Petőfit.

Kolozsvárt.

P. Jánossy Béla

Petőfi- emléksorok.

PETŐFIVEL is úgy vagyunk, mint az Úrimával: tudjuk, mielőtt értenők s ezért esetleg örökre elesünk attól, hogy valaha igazán megismerhessük.

Ma se tudok bizonyosfokú szégyenkezés nélkül rágondolni, hogy Petőfinek már sok versét tudtam és lemásoltam, amikor hatodik gimnázista koromban egyik leggyöngébb tanulótársam felhívta a figyelmemet az *Apostolra*. Ez volt Petőfivel az első igazi találkozásom és a szív nemességéből eredő szenvedély fergeteges erejének szebb, döbbentesebb művészi példáját azóta se éreztem, mint abban *Sziiveszter* átka az sarnok ellen. Pedig azóta sokszor átéreztem a Shakespeare-tragédiák megrázó erejű jeleneteit is.

Második találkozásom házasságom után, huszonnyolc éves koromban történt. Egy nyáron falura szorulva, más, frissebb olvasmányhiányában, kénytelen-kelletlen elővettem Petőfi összes költeményeit — és nem tudtam addig letenni, míg eleitől végig nem olvastam. Minden sora újnak, eredetinek tűnt fel, mintha akkor láttam volna őket először, s mintha éppen csak az én számomra lettek volna írva.

És most várom a harmadik találkozást. Mert rendületlenül hiszem, hogy Petőfinek, ha ifjan halt is el: az emberi élet delén túljáró férfilélek szavára is van egészen új, egészen modern mondanivalója.

Kolozsvár.

Seprődi János.

HIÁBA aláznak meg, a gyalázatban is föl-
szegem a fejem, hogy messzire lássak.
Erdélyben fájdalmas szerencse, ha valaki-
nek nyugatra nézőn merevült az arca,
mert örökké rásüt az alföldi forró homok,
melyben gyilkos hévnap köpüli a rádiumot.
Ezt a félig-babona, félig fölismert, rettentő
fémet, melynek rokona, az X-sugár, vázáig
világít a testbe. Alig adódik öklömnyi az
egykori tengerfenékben és hírlik, hogy majd
egyidős Petőfivel: huszonhat millió eszten-
dős.

Az öreg föld izzad magából ilyen csodá-
kat. Buckák közül is fölcsillantja kincsét. s
drága végzet, hogy magyar csudaértők tá-
gult szeme elé bukkant. Ugy is voltak vele
fölfedezői, hogy, aki markába vette s kö-
szörültni próbálta, annak csontig égette hú-
sát. És titokkal távozván, többnek bizonyult,
mint pusztán magyar ércnek; a napfény sü-
ritette: rádium volt.

Mégis áldott a nagy perc, mikor eltanult
magyarsága egy lett a race-belivel, sőt fö-
lébenőtt annak. Ez volt a Duna-Tisza me-
dence legszebb házi diadala, melynek győ-
zelmi jelvényét joggal viseli a magyar szó.
És tisztesség nekünk a buzgó pillanatért,
mikor magyar hasábfát lökött a lángnyalá-
bokba, mik a világ szolgásgát voltak mág-
lyán temetendőek. Végül is magyar módra
fizetett gyönyörű, szlávos forradalmáért,

amikor kanócos Bem apó fáklyájaként csont-
kig égett a segesvári síkon.

Most karácsonykor, mint a német gyarmatosok Kamerunban, előveszem az anyaországból hozott családi kegyzsereket. A négy nyugtalan magyart: Balassát, Csokonait, Petőfit és Adyt. Arany Laci már rég nemesedett néhai Arany Lászlóvá, mégis Petőfivel játszik a fiam:

Laci, te, hallod-e,

Jer ide!

Jer, ha mondom,

Rontom-bontom . . .

s főként Petőfi az oka, hogy itt, a mai Erdélyben is elfelejti ez az én gyermekem a rajnamenti iparos-ősöket és az apai Bácska daltalan búzamezőit. Neki már nem belépőjegy, nem kapu Petőfi a magyarsághoz, mint nekem volt, hanem egyedül egész ország. Fehérje, vörös vér, csont és izom, a március idegzete, szív, amelynek dobogása taktusa volt a szabadságharcnak. És fixpontja is lesz a zavarosban; benne találkozik a földnek emeltfejú népeivel.

Egyelőre lehetünk akárhogy: a rádium gyógyít. Ahogy vénül, mind szörnyűbb a robbantó ereje. S míg energiákat kölcsönöz, miknek változatain nyugszik újnak vélt igazunk, — maga mindvégig ugyanaz marad. Ragyogó egyszerűség és tarka Jó. Halhatatlan.

Maros-Vásárhely.

Molter Károly.

ÉRDEKES jelenség, hogy Petőfi olyan ritkán fordul ókori vonatkozású képekhez, míg kedvelt költője, Béranger, helyenként valósággal halmozza azokat. Nem lehet mondani, hogy talán tudatosan, költői irányának mintegy tüntető jellemzéseül kerülte a klasszikus világ eszméit, hiszen Horatiust katona korában is szívesen olvasta, s legforróbb vágya teljesedett volna be, ha ezredével Itáliába mehet. A népdalokban s más népies költeményekben, leírásokban természetesen nagyon fonákul festenének mitológiai képek, de sok költeményben szinte kínálkozik használatuk, mint ahogy helyelközzel találkozunk is velük, többnyire komoly, néhányszor tréfás alkalmazásban.

Legelső kísérleteiben még sűrűen akadunk mitológiai képekre, ami kétségtávol az iskola és irodalmi olvasmányok, a magyar klasszikai irányú költők hatása. A fiatal költő természetesen nem vonhatja ki magát korának hatása alól, költői egyénisége még nem találhatta meg a neki leginkább megfelelő határozott irányt. Horváth János legújabbban érdekesen fejtegeti azokat az okokat, melyek őt végre is a népies irány művelésére szinte reákenyszerítették.

Más életkörülmények, kedvező anyagi és más politikai meg irodalmi viszonyok között Petőfi éppen úgy válhatott volna a klasszikus irány költőjévé, *doctus poeta*-vá, s költői zsenije csakugyan egy utólérhetetlen

igazi magyar Horatiust ajándékozhatott volna nekünk, aki mellett Berzsenyi csak gyenge utánzónak tűnnék fel, s aki emellett éppen úgy hamisítatlanul eredetivé és nemzetivé tudta volna tenni költészetét, mint akár Goethe vagy Schiller. Ha a sors hosszú életet ad neki, bizonyára ő is alkotott volna olyan remekműveket, melyek a klasszikus világ örökszép díszeivel ékeskednének.

A fiatal Petőfi lángelméjének azonban még nincs szüksége bonyodalmasabb kifejező eszközökre. A mitológiai kép ugyanis nem egyéb, mint egy összsűrített hasonlat: utalás valamilyen ismert hasonlóságra. Ha a hallgató, vagy olvasó ezt az utalást nem tudja követni, ha a mitológiai eszme ismeretlen előtte, akkor a költő nem tud reá hatni. Petőfinek nincs szüksége kerülő utakra, mert az ő közvetlenségével, csodálatos szemlélőképességével bármilyen gondolatot, eszmét és érzelmet sokkal egyszerűbben tud kifejezni: természeti képekkel, vagy keresetlen egymás mellé állítással, magával a gondolatmenettel, objektív leírással.

Éppen ezért költészete örökké hervadhatatlan marad és épp olyan őseredeti, frissen üde, mint Homerosé, mert semmiféle költői irány, a kor ízlésének semmiféle változása nem lesz képes lerontani az értékét. Sohasem lesz szükség az ő megértéséhez magyarázatra, tudós kommentárra, mint Pindaros győzelmi ódáihoz, és bármilyen nyelvre for-

dítják is le műveit, az utólérhetetlen fenségű költői zseni a fordítással járó értékvesztés mellett is még mindig tanúságot fog tenni Petőfi titáni nagyságáról.

Kortársai nem ismerték fel teljes egészében az ő költészetének jelentőségét, a költőnek világgraszoló nagyságát, de az eljövendő századok mind jobban és hangosabban fogják hirdetni Petőfi dicsőségét. Minél messzebbre távolodunk tőle, annál biztosabban tudjuk megítélni az ő nagyságát, mint ahogyan a hegyóriást is csak a távolból látjuk egész fenségében.

Maros-Vásárhely.

Büchler Pál.

AZ ÉLET az arany palást fényéből, melyet legnagyobbjainak vállára terít, visszakövetel.

Glóriákat lobogtat a vesztett-útú éjbe, áldottan visszahulló sugarak alatt akar sors-haramiáinak szeme közé nézni.

Kor, mely másképen boldogtalan, esztétikumok tündérkertjében heverhetne. Siherálmok, félénk kertelések után szemtől-szemben, hús és vér tökéletes szenzációival.

Magaslaton, mely az ész holnap is. Ki innen lép feljebb, sarka alatt gyémánt csi-

korog. Gondolati érték és artisztikum magyar fejlődésének ködtől nem lepett havasi bérce, széles síkoknak szabad felámulás, továbbmenőknek kikerülhetetlen meredély, idegen szirteknek testvériségre kész szembenézés.

Keserves szülőtragikum — alig rejtve hant alá még élő gyermekeket — tudni, hogy az anyaméh monstrumot visel. Korunk keserve ez. Görnyedtek és szótlanak a haruspexek, hideglelősek az augurok. Az üszkös romok az eszelős tekinteteken mit sem derítenek. A világ lelkiismerete együtt van a kétségbeesés táborában. Ki lelkében viseli a jelen és jövő kettős medúza-arcát, annak szétpattan a melle a behullott nyugalanságtól, bordái a gyehenna tűzétől izzanak, szíve tehetetlen vészharang.

Hol van a hit kolosszeuma, amely e két arctól átvezetne oly életig, amelyet a lelki atyaság némi nyugalomával emelhetnénk fel a karunkba?

Petőfi zsenije előtt zászlóerdőt, gigászi drapériát kellene bókoltatni. Nincsen ma széles napsütés hozzá, hiányzik az ünnepek hömpölygő aranylevegője. Feszülő atmoszféra remeg, árbóckötelek apró színes lobo-gói cikáznak, tornyok és csillagok jellámpái hűnyják és nyitják szemeiket. Ma én elhagyom Petőfit, kiből fürtöstől szakadt ki a Szépség, ki letépte gögös havasok lila csuklyáját, belépett a világszellem szentek-szent-

jébe és tárva hagyta a csarnokajtót; ma én Petőfi zsenijét tetemre hívom jelenünk ravatalához.

Tetemre hívom. A jövők sejtéseitől hevülő látnokot, aki a Jobbért egy gazdag férfiélet minden kincsét bármely pillanatban hajlandó áldozni és a kétségtelen értékekhez törhetetlenül ragaszkodó megtartó erőt.

Tetemhez hívom, nem tanúnak, nem siratónak, hanem gyászéjszakáján újabb fényt patakozó fárosznak.

Az éjben, a köd alatt Jónak és Rossznak egyaránt seregei vannak. Evolúcióknak nem a feszülő erői hiányzanak, elragadott forradalmi lelkeknek nem a legjobbra való hajlandóságai. Fároszoknak fényes síkjait nélkülözik kaotikus mezők, indulatok és erőszakok, bukott rendszerek és felvergődések teremtés előtti vajúdó homályai.

Petőfi zsenijének mélységes ősforrásból eredő fénye az élet elért és az ideál követelt értékeit a világszemlélet és művészet egységébe kapcsolta.

Erre a fényre tapasztom rá a tekintetemet.

Maros-Vásárhely.

Olosz Lajos.

BOVARYNÉ is epika, az Iliász is. Flaubert-hez szokott szemeimet mégis akkomodálni kell előbb, hogy egész lelkemmel Homerosé lehessenek. Ezt az alkalmazkodást némely szem automatikusan végzi. Az enyém nem. Nekem bizony szükségem van Babits Mihályokra, hogy *meglássák nekem* a Vörösmarty Mihályokat. Aggodalmas sejtéseim vannak a fölött is, hogy az a Petőfi, akit én látok, nem az igazi Petőfi. De a korrekciós üvegeket, miket szélső jobbról, szélső balról kínálnak, nem fogadom el. Inkább várok.

Intuitív látója a multnak, ha eljönne egy *multba* visszanéző vátesz . . . ki megtisztítaná alakját a patinától, mit rárétegzett filozophterész és politikai esztelenség!

Maros-Vásárhely.

Osvát Kálmán.

A NAGY összeomláskor találkoztam vele, 1918-ban. Itt, ennél a nagy válaszfalnál — minden hitemben megcsalatra — búcsúzni akartam Tőle is!

Minek itt már a lelkesedés, minek remélni?

Mit várni még, ha túl kellett élni? És hová tekinteni, ha már vissza sem lehet?

És miként az ég a sötét felleget, úgy hordoztam elborúlt lelkemken tiltott emlé-

keket . . . hogy volt — és lemondást,
hogy . . . sohasem lesz immár.

És hátam mögött megszólalt akkor egy
egészen különös harsona. Más hangú . . .
(pedig az Ő arca!) mélyebb és a lelkesítő-
nél tudatosabb; nem a költő, hanem az
élete . . . és a nagy kietlenségbe zúgott,
viharzott, kiáradt: Előre, előre!!

— Dehogy! Nem diadalra! Hanem arra,
hogy lehetőségek és chimerák, értelem és
elfogultság, megértés és bosszú várainak
ellentett népeit vad ormokról a völgybe
vonjuk le, testvérölésre bírjuk . . .

A céltalan úton figyelőn megálltam s
éreztem, hogy bennem tele tudóval fújja
valaki a harsonát!

Álltam, jó két esztendőn át töprenkedve
álltam, aztán elindultam új csapású útra —
bár előre tudva, hogy egy emberélet és egy
emberöltő az idő malomkerekének csak mák-
szem. — —

Hogy akaratom s eszem, minden ener-
giám belefektethetem s bennem kialakult
hitvallás: e rögn maradni s kitartani mun-
kás, célismerő daccal —

ezt a harccal birokra kelt, küzdelmes helyt-
állást állani békével, büszkén, emelt fővel —:

Petőfi tanított.

Gyergyószentmiklós.

Makkay Domokos.

A MI KORUNK ifjúságára ő hatott a legjobban. A kiegyezés és a millennium között Petőfi tartotta ébren a magyar nemzeti gondolatot. Hogy pedig 48-tól 67-ig mi volt Petőfi a magyar nemzetnek? A napi szellemi kenyér. Az elkeseredés sóhajtása. Az ökölbefogott kéz. Az összeszorult szív. A zokogásba fúló jajkiáltás.

Ez természetes. A forradalom költője a levert forradalom nemzetét éllette, bízatta, lángoltatta.

De jött egy kor, mely már nem tudott és nem is akart lelkesedni, egy kor, melyben a pénzszerzés, a politika, az ipari fel lendülés mindent elfelejtethetett volna, ha nincs az a vörös kötéses könyv: Petőfi. Hiába omoltak bölcs szavak, kenetes altató teoriák céltalan épültek, Petőfi verseit bújta az ifjúság és a puhító jólét kásahegyei befödhatték a magyar értelmiséget, az ifjúság kivergődött a szavak és a vagyon zsongító kényelméből és olvasta, szavalta, nyelte, falta, habzsolta Petőfi keserűen zamatos poézisét.

Nem sikerült a nagy altató procedura. Petőfi ébren tartotta a nemzetet. Olyan nagy volt ez a porladó költő, hogy hozzá sem mertek nyúlni a babéraihoz. Volt bátorságuk Kossuthot lekicsinyelni. Egész ármányos rendszerré bővült az a kísérlet, hogyan lehetne Kossuth emlékének népszerűségét letörni. Még a Görgői-becsületmentés is sze-

repet kapott ebben a nevetséges hadjáratban. Petőfi érintetlen maradt. Ravaszkodó tudósai Rákócziról is felfedezték, hogy — ember volt, éppen akkor fedezték fel, amikor a magyar nemzeti gondolat kezdett kényelmetlen lenni. De Petőfi még nekik, a napi politika fizetett íródeákjainak is Isten maradt. És mint Istent imádtuk. Minden szava szent volt. Ez a múlt.

A jelen? Nincs költő, ki úgy összeforrott volna nemzetével, mint ő. Nincs költő, ki hetvenöt év távlatából olyan frissen, üdén és erősen jönne felénk, mint ő. És nincs költő, ki olyan nagy szolgálatot tett volna és tenne nemzetének, mint Petőfi. Nem az antológiákban szerepel a külföld előtt, nem egy-két verssel mutatják be más nyelveken, hanem teljes kiadásokkal. Igazi standardmanje a magyar nemzetnek. Magyar az életével és halálával, magyar minden vessorával és mégis ez a heves és izzó magyarsága bele van kapcsolódva a nemzetközi szabadságmozgalom érverésébe. A külföldnek érdekes volt mint nemzeti költő, de rokonszenves mint általános emberi eszmények rajongója. Ezért vannak művei a legtöbb nyelvre lefordítva.

Mit köszönhet hát mindegyikünk Petőfinak? Azt, hogy Szilveszter éjszakáján mint egy drága mívű aranyserlegben Tokaj részegítő és lelkesítő nedűjét, úgy köszönt-hetjük Petőfi lelkét, költészetét a világra.

Ez a Petőfi, mondhatjuk önérettel és ez vagyunk mi is. Ez a vérünk, ilyen a jellemünk, ilyenek voltunk és ilyenek vagyunk. Az új évre virradó éjjelen ráköszönhetjük a világra a mi bús, viharos magyar életünket.

Büszkén harsoghat a szó, pattoghat a rím, a magyarság költője a világ költője is. Azt köszönhetjük Petőfinek, hogy a népszabadság eszméinek legnagyobb költőjét az ő személyében a magyar nemzet adhatta az emberiségnek.

Temesvár.

Pogány Mihály.

A Petőfi jelzői.

NAGY egyéniségekről, kiváló művészekről igen gyakran egymással ellenkezni lát-szó jelzők kerülnek forgalomba. Ilyen egymással össze nem férő, sőt paradox jelzőkkel a Petőfi-kritikában, a Petőfi irodalomban már mindjárt fellépésekor találkozunk:

1. Petőfi a *legeredetibb*, a legegényibb költő. Annymra, hogy sokszor külön.
2. Petőfi a *legnemzetibb*, a legmagyarabb költő. Annymra, hogy sokszor pórias.
3. Petőfi a *legemberibb* költő el egészen

a német érzelmességen és a szocializmuson át — kommunizmusig.

Az ellenmondás e jelzők között nyilvánvaló.. Eredeti —, ez ugyebár azt jelenti, hogy a különben minden ember lelkében meglévő érzelmi, értelmi és akarati tevékenységek sajátos formában jelentkeznek. Nem úgy, mint másoknál, az elődöknél, vagy a kartársaknál. A Petőfi eredetisége köztudomásu. Ruházkodása, szokásai (hogy némely külsőséget is érintsünk), de egész lénye is, minden alkotása különbözött és különbözik az átlagtól. A felületes észjárás rögtön készen is volt az ítéletmondással: a P. eredetisége már nem is eredetiség, hanem különködés. Ámde másfelől igaz az is, hogy Petőfi a legmagyarabb, a legnemzetibb költőnk. Ez körül-belül annyit jelent, hogy Petőfi egyéniségében, érzelmi és gondolati készletében, cselekvéseiben a magyar faj tipusszerű jelleme kristályosodott művészetté. Hogy Petőfi költészete tükör, amelyikben minden magyar ember, a most élők, de a halottak is, sőt az ezután születendő ivadékok is döbbenve ismernek rá *önmagukra*. A két jelző között nagy, meredek szakadék tátong. Hogyan lehetséges az, hogy egy egyéniség eredeti legyen a különködésig, de egyúttal tipusszerű a nemzeti jellemkép tökéletes megtestesüléséig? ! S miként férhet el az egyetemesség egy olyan jellemben, akiről kétségbevonhatatlan

nül meg van már állapítva egyrészt az egyéniségnek, az eredetiségnek zárt egysége. Avagy: hogyan lehetséges az, hogy a nemzeti eszménynek maradék nélkül való megvalósítása egyúttal maradék nélkül való humanitás is legyen!

A három jelző: legegényibb, legnemzetibb, legemberibb, egymást kizárja. De Petőfire nézve áll mindhárom bizonyossággként: legegényibb, legnemzetibb, legemberibb...

Az ellenmondás nyilván nem a Petőfi egyéniségében, hanem a mi gondolkodásunkban van. A művészi egyéniség megértéséhez ugyanis rendszerint helytelen útát választunk: kívülről befelé iparkodunk haladni. Mintha a művész egyénisége akkor válnék világossá, ha kívülről befelé haladva bontanók szét *alkotó elemeire*. Pedig a vizsgálatnak fordítottnak kell eljánni: belülről kell kifelé haladnia. A művész jelleme, egyénisége nem holt valami, amit elemzéssel szét kell szednünk. Hanem lombbal, virággal, gyümölcsökkel ékes növény, melynek magja van. Ez mag, bár feloszlott a gyökerekbe, szárba stb., tehát konkrétan nem áll előttünk, de mégis ez a mag szabta meg az összes részek ilyenné vagy olyanná fejlődését. Mi ez a mag a költőknél és a művészeknél? Minden emberi tevékenységnek az ősejtje: *a szellem*, az intelligencia. A szellemből fejlődik ki minden, az a legfőbb valóság s a legfőbb érték is egyúttal. Mint-

hogy az emberi szellem tökéletes, annak önlétje, kifejlődése és megnyilatkozása is tökéletes, tehát ellentmondásoktól mentes — elméletileg. Bizonyos, hogy a nagy szellemek azért is nagyok, mert bennük az ellentmondásnélküliség, a tökéletesség a harmonia a legnagyobb. Avagy a Petőfi nagysága nem épen abban áll, hogy benne a költészet és az élet (ember és polgár), az eszmény és a való teljesen egy és ugyanaz? Hogy valóban a legegényibb, a legnemzetibb és a legemberibb költő? Az egyéniség, a nemzetiség s a humanitas mind az intelligencia hajtásai, mint a magnál a lomb, a virág és a gyümölcs. A legnemesebb magból mind a három a legteljesebb mértékben hajt elő és nem azért akad meg szemünk, ha így látjuk; csak akkor, ha a dús lomb mellett nincs ott a virág, vagy ha a virágnak nincs gyümölcse. *Szakasztott így vagyunk az emberi szellemmel is, ha belülről kifelé vizsgáljuk.* Így aztán Petőfinél is rögtön kiküszöbölődik az ellenmodás. Igen is mindnyájan személyiség *akarunk* lenni, nemzetünk és az emberiség hű fia, harcosa. Petőfi ezeket az erkölcsi értékeket meg is *valósította*. Nincs ellentét a Petőfi jelzői, költői legfőbb vonásai között. Ellenkezőleg: jobban érezzük azt, hogy Petőfi — örökre eszményünk marad.

Kolozsvár.

Kristóf György.

Petőfi és a román irodalom.

A MAGYAR és román irodalom kölcsönös ismertetésére vajmi kevés történt. Petőfit azonban nagyjából mégis ismeri a románság, két nevezetes román költő, Josif és Goga fordításai révén.

Az első román, aki a magyar irodalommal, szellemi élettel, a magyar lélekkel s annak különböző megnyilvánulásával foglalkozott, a világosi (Arad m.) születésű Joan Slavici volt. Slavici (1848—) az első nevezetesebb erdélyi román prózaíró, az erdélyi román földműves psychejének ügyes bűvára. Politikai magatartásával azonban (főleg a világháború alatt) eljátszotta népszerűségét nemzete szemében (l. pl. Goga „Unii sriitor vândut — Egy megvásárolt írónak” c. költeményét.)

Slavici 50 évvel ezelőtt, a modern román irodalmat bevezető Convorbiri Literare (Irodalmi Beszélgetések) c. folyóirat hasábjain tette közzé a magyarsággal foglalkozó tanulmány sorozatát (Studii asupra Maghiarilor) Elfogultság, rövidlátás és gyűlölködő szellem üli meg sorait. Szerinte a magyar nyelv az egyhangúság (monotonu) ritka megtestesülése! A magyar irodalommal foglalkozva pedig eleve megállapítja: „Amit a magyar irodalomban találunk, az kizárólag nemzeti jellegű; általános formákat, érzelmeket és eszméket nem találunk benne. Ugyanaz a

bizarság jellemzi az egész irodalmat, ami a magyar egyéniséget." A példák között aztán hivatkozik Petőfi lírájára is! (Convorliri Literare V. 1871. dec. 1. 299 old.)

Kevéssel hátrább meg így jellemzi Petőfi költészetét: „Ha egy nem magyar végig megy Petőfi líráján, itt-ott talán talál benne egy-egy eszmét, sok fantáziát, kevés esztétikát s talán még kevesebb erkölcsöt." Neveltséges megállapításait újabbakkal is tetézi: „Petőfit azonban csak az fogja csodálni, aki tudja s aki meggyőződik arról, hogy ez az ember (!) „Az őrált“-ben, a puszták leírásában, vagy bármely más művében 4 millió ember számára beszélt." Annyit azonban mégis mond, hogy ritka mennyiségű eredetiség volt benne. (i. h. 301. old.)

Hosszasabban időztünk a szellemi megtevelyedésnek eme szomorú példái mellett, de ez is hozzátartozik a Petőfi-kérdés historikumához.

Egész más szellem lüktet Ilarie Ohendi rövidke cikkében (Tribuna Poporului, Arad. 1899. jul. 13. 2—3 old.) Ohendi (1872—1913) erdélyi származású író, a román kritikai irodalom egyik izmos munkása.

Nem tekintve a többi, szintén rövidebb lélegzetű megemlékezést vagy tanulmányt, Petőfi első művészi fordítójára, brassói születésű Josifra térünk át. Stefan Octavian Josif (1875—1913.) a szelíd érzelmek, a letompított fájdalmak művésziiesen gondos

szavú énekese. Lelkének ezen alapvonásából magyarázhatjuk meg azt a feltűnő jelenséget, hogy Petőfi költészetéből a fájdalmas tónus, a megkapó társadalmi nyomor s a gyöngéd, mély gyermeki szeretet hatottak rá a legjobban. Petőfi ilyes tárgyú költeményeit nagyrészt lefordította. Ezek között különösen sikerült „Az apostol”. Gyermekkori barátja, Sextil Pușcariu, a nevezetes román nyelvész szerint, bizonyára még többet is fordított Petőfiből, de minthogy igen nagy gonddal csiszolgatta verseit s csak többszöri átdolgozás után adta át őket a nyilvánosságnak, ezek bizonyára irodalmi hagyatékában lesznek. Nem ártana megbizonyosodni róla.

A csöndes, lemondó Josif mellett a román törekvések ódai szárnyalású dalosa, az életerős, harcra Goga tolmácsolta legnagyobb művészettel Petőfit. Ámbár erős politikai harcot vívott is a magyar államrendszér ellen, mégis észrevette s értékelte a magyar irodalom egyetemes értékű termékeit, nem úgy mint Slavici. Budapesten megindított Luceafărul (A Hajnalcsillag) c. folyóiratában, — melynek az a nagy jelentősége van a román szellemi élet történetében, hogy „egészen újjáteremtette a lehanyatlott erdélyi román irodalmat” — kezdte meg művészi Petőfi- és Madács-fordításait, amekért a Petőfi-Társaság tagjai közé is választotta. Ő hirdette először nyomatékosan, hogy

a sajnálatos politikai sűrlődások ellenére is ismertetni és tolmácsolni kell a magyar irodalom remekeit, a lánglelkű költőt, Petőfit, kit csodálva emlegetnek Francia- és Németországban, míg a románok alig-alig ismerik (Luceafărul, 1903. aug. 1.)

Goga is, lélektani okokból, Petőfi halhatatlan alkotásai közül egy csoporthoz vonzódik inkább; a szabadság, az emberi és világszabadság nagy eszméit kikristályosító tüneményes költeményekhez s azokhoz, melyekben Petőfi lenyűgöző egyénisége leglángolóbban tör elő. (Szeptember végén, Egy gondolat bánt engemet stb.) Ezek tolmácsolásában Petőfihez méltót ad. Érdekes felemlíteni, hogy a Luceafărul 1907-es évfolyamát épen a nem rég kínos nevezetességre jutott „Csalogányok és pacsirták“ művészi fordításával kezdte meg.

Nágyon kedves és időszerű volna, ha Goga művészi fordításai összegyűjtve is megjelenének, mert így, a folyóiratokban szét-szórva nehezen szerezhetők meg.

Kévesebbet fordítottak napjainkban Petőfiből: Ax. Banciu, E. Isac, I. U. Soricu, aki Petőfi román tisztelői között első helyen áll, stb.

A teljesség kedvéért említjük fel, hogy 1922. nyarán, a segesvári Petőfi-ünnepségek után, G. Bogdan-Ducă egyetemi tanár, a Patria két számában is melegen hangsúlyozta Petőfi világirodalmi jelentőségét.

Végül megemlítjük még, hogy Petőfi prózájából a „Hóhér Kötele” jelent meg románul (Biblioteca Universală 27, Bucuresti 1909, fordították Richard Ditrich Joan és Gr. Ghițeanu Constantin.)

Kolozsvár.

Dr. Bitay Árpád.

A mi ajándékunk.

ÁTOK zúdult alá s támadtak új zimankók a dúlt vetéseken.

Régi kórsága most bomlott lázálmos, nehéz agóniákra ennek a kifaradt, vén Európának, s benne haláltáncra szegődött egy nép: a magyar.

Senki se tudta: hogyan és senki se kérdezte: miért? De mindannyian ropták a rájuk ítelt táncot. Aztán négyfelé repedt az ezeréves térkép. De tomboltak tovább, de lázasak voltak azután is. Moszkvából Pestre szaladt a gyűlölet s mindmáig vad lángban forrt a magyar végzet. Nem volt út, amely kivezessen és nem volt fészek, hol maradni kellett volna.

Ekkor történt, hogy jelzett az időnek ama teljessége. Tüzek gyúltak a Kilátó-hegy or-

mán, megmozdult a segesvári rög és Ady Endre sírja felzokogott.

Lőn, hogy századszor született öröme minékünk nagy Petőfi Sándor.

Nagy öröm jaidult fel erre-arra, szerte. Mindenki hozzárohant, mint megrémült gyerekek hada, ha védő kezekre vágyik. Ő lett a pajzsa mindenkinek. Mert a pajzs véd, de rajta, etelközi hagyomány szerint fel is lehet hágni. Politikusok övele adtak alapot hazugságra épített légvéreiknak. Ébredők az ő nevében verték a mellüket, megüzött zsidók vele takaróztak. És mindenik azt mondta: ő az enyém! Mindenik akart vele valamit. Mindenki kiáltott egyet érette.

Csak minket nem kérdezett meg senki. Minket, 20 éveseket, magyar fiatalokat. Csak minket nem kérdezett meg senki!!

Pedig Petőfi a miénk!!

A miénk azzal a joggal, amely a tiszták joga. Tisztáké, akik nem adták el őrzött eszméjét uzsorakamatért, múltó dicsőségért. Azoké, akiknek nem szárad lelkén, nem szárad testén félreccsapott eskű, kizsenvedett, elcsalt fogadás. Azoké, akik nyugati mesékért nem feledték őt el, de itthoni legények felgyűrt ingujjába sem markoltunk bosszút.

A miénk Petőfi, a miénk, a tusás élet és a vásárra járó becsületnek ma még szűzarcú kisdedeié.

És amikor mi már tudtuk, hogy hozzánk,

igazán csak hozzánk tartozik, gondolkoztunk sokat. Azon gondolkoztunk, mit vigyünk ajándékb a mi százéves Petőfinknek?

Nagy szavak szöktek ajkainkra és mi alig tudtuk frázisok zengésétől megóvni lelkünket. Mázsás-köveket akartunk hegyek fölé rakni örök emlékként nagy nevének s csak lassan láttuk be, hogy a kőbálvány ledől.

Aranytól sulyos amphorákat és ragyogó ékszerekkel telt tálakat görnyedtünk feléje, míg egyszer megláttuk: rút e csillogás. És már-már nem tudtuk, mit vigyünk neki méltót ajándéknak. Végre megtaláltuk. Nem zárjuk el Petőfit a mi lelkünkbe mások elől. Azt a Petőfit, aki a miénk. Ime, odaadjuk őt az egész világnak. Legyen a tietek is. Szeressétek őt ti is, De úgy szeressétek, mint mi.

Mert Petőfi most már nem paizs, ki mögé bújni kell, ha vádol a lélek és akin magasra lehet hágni. Petőfi most már nem vörös posztó, melynek színére kezdődik ismét új marakodás. Petőfi nem a politikusoké, nem az ébredőé és nem a zsidóé. Petőfi ma mindenkié!

De kézfogás, amelyben egyesül minden tiszta akarás. De zászló, melynek lobogásán egyen — egyért legyünk. De kővár, amelyben megtörik a viszály, megtörik a bűn és belsejében csak igaz vágyakat őriz. Így Petőfi ma már mindenkié. De csak így.

Azt gondoltuk: ez lesz a legszebb aján-

dék, amelyet mi Öneki vihetünk, mi húsz-
éves fiatalok.

Azért hát, ime, tietek, legyen tietek Pe-
tőfi. Nevének ihletében feledjük el a bűn-
bet, a bosszúravágyást és az üldöztetést.
Legyen békejelszó futónak és üldözőnek a
Petőfi neve.

Kolozsvár.

Szentiványi Sándor.

A MAGYAR jókedv, derű, kedély, hú-
mor, dac, gőg, büszkeség, gond, bá-
nat szomorúság és fájdalom, a magyar lélek
minden rezdülése benne van abban a cso-
dálatos orkeszterben, amit szürke szavakkal
Petőfi költészetének mondanak.

Nekem hiába írnak fel dátumokat, hogy
mikor született és azt a hiábavalóságot is
magyarázhatják, hogy itt és itt egykor meg-
halt . . . Én olvasom a verseit és tudom,
hogy él, hogy itt van! Én itt érzem magam
körül mióta eszmélek és mindig is itt fog
lenni a síromig . . . Mert ez a sugárontó
baráti lélek vigaszával már ott volt a nagy-
apám és az apám mellett is — és a fiaim,
az unokám mellett is ott fog lenni és min-
den később jövő nemzedékek mellett is. Ez
az örök lángolás, ez az örök derű, aki fe-

lém borul, mint az égbolt és éltet, melegít,
mint a nap, pedig közel áll hozzám mint
egy ember és sokszor azt hiszem a testvé-
rem volt s egyben az ősapám is . . .

Milyen nagy boldogság tudni, hogy el-
multhatatlan ez a bűvös dalu Orpheus, ez a
félisten, aki ivott a halhatatlanság italából,
milyen boldogság, hogy költészete, mint
mesevilágok ezüstharangja, bűgva zengi be
a magyar lelkekbe mind az idők végéig
örökkévaló gyönyörűségeit . . .

Marosvásárhely.

Morvay Zoltán.

A LETÜNT évszázad alatt egészen a ma-
gunkénak tudtuk Őt.

. . . A betetőzés volt, a csúcspont a szá-
zad magyar kulturájában. Ami szép lehető-
ség e század méhében szunnyadt, mind Ő
dalolta ki és ami visszásságot, hibát e szá-
zad magyar élete látó szemek elé tárt, —
azt mind az ő kérlelhetetlen haragú lelke
sujtotta le. Osztályérdek, társadalmi réteg-
zódás fölött állt. A Küldetés volt, a Kinyi-
latkoztatás, az Egész, az Osztatlan, a Min-
den. Igaz volt, mint a Messiások és jó, mint
a gyermek. Olyan jó volt, hogy mesévé

szépült. Volt egyszer . . . *Egyszer* volt, *egyszer* történt, hogy magas örömében a Nagy Úristen lekacagott a magyar földre és ebből a kicsorduló istenes örömből szövődött az Ő áldott lelke . . .

A letűnt évszázad alatt egészen magunkénak tudtuk — és most, szekundär földi vonatkozásait levetkőzve búcsúzik tőlünk. Már készül, indul. Felhőről felhőre lép. Utja *feffelé* vezet, *elemelkedik* tőlünk. Többre született, nagyobbra termett, mint a mi keskeny világunk, szűk életünk.

Fogadd öledbe Őt, Emberiség !

Tárd szét karjaidat, Nagy Óceán, s öleld magadhoz a nyugtalan vízcseppet, amelynek tükörében a magyar alföld szép délibábja reszket.

Fogadd öledbe Őt, Halhatatlanság !

Próféta volt, nagy volt, nemes volt, jó volt és — — magyar !

Marosvásárhely.

Csergő Tamás.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
ȘI MUNICIPALĂ „HARGHITA”
MIERCUREA-CIUC

Névmutató.

Ajánlás	5
Reményik Sándor	7
Mailáth Gusztáv	10
Josef Bákon	11
Tompa László	13
Berde Mária	17
Balogh Endre	20
Benedek Elek	24
Tabéri Géza	26
Kecskeméti Lipót	27
Walter Gyula	28
Szentimrei Jenő	29
Görög Joachim	30
Nagy Dániel	31
Finta Gerő	34
Kabdebó Erna	35
Pálfiné Gulácsy Irén	36
Aprily Lajos	37
Jakab Lajos	38
T. Imets Béla	39
Kemény János	41
Székely József	42
Sipos Domokos	43
Silbermann Jenő	45
Fáskerti Tibor	47

Bakóczy Károly . . .	48
Lőwy Ferenc . . .	51
Imre Sándor . . .	54
Nagy Emma . . .	55
Dóczyné Berde Amál . .	56
Tárayné Molnár Margit .	57
P. Jánossy Béla . . .	59
Seprődi János . . .	60
Molter Károly . . .	62
Büchler Pál . . .	64
Olosz Lajos . . .	66
Osvát Kálmán . . .	69
Makkay Domokos . . .	69
Pogány Mihály . . .	71
Kristóf György . . .	73
Bitay Árpád . . .	77
Szentiványi Sándor . . .	81
Morvay Zoltán . . .	84
Csergő Tamás . . .	85
Komjáti Károly (kottamelléklet).	

Szerkesztette :
CSERGŐ TAMÁS.

Tempo I. Mezo mosso. grave

dim e sost

con f. marc.

de-pu-ri eg-ge-t lo-ne de-pu-ri eg-ge-t hăt-ra, i ben-ze cu-lu-nă-șe ke-re-șe

Sost

vi a-rep-mi-le-șe ra-șe-a tra

Sosteni- to

men-đu

328.999

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
ȘI MUNICIPALĂ „HARGHITA”
MIERCUREA-CIUC

